

Teviškės žiburiai

THE LIGHTS OF HOMELAND
SAVAITRAŠTIS

Redaguoja Redakcinis kolektyvas
Redaktorius Dr. A. Šopoka

Leidžia Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija
Published by Lithuanian R. C. Cultural Society of Canada

Prenumerata Kanadoje \$3, JAV — \$3 amerikoniškai, Australijoje, Pietų Amerikoje ir kitur — \$4 amerikoniškai, pusei metu — Kanadoje \$2, visur kitur \$2.50. Atskiras nr. 10 ct.

Adreso pakeitimas 25 ct. (smulkiais pošto ženklais)

941 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada. Tel. AD 4265

Už laisvę dės galvą lietuvis

Iš garbingosios istorinės Lietuvos didybės naujai atsikūrusioji nepriklausoma Lietuva beveik nieko nepaveldėjo. Nors senojoje kunigaikštystėje ir bajorų Lietuvoje ne tik romantikai randa puikių tautų savo svajonėms ir poezijai, bet ir kritiškais realistais turi pripažinti čia plačiai pasireiškusių lietuviškųjų genijų, tačiau naujai atkurtoji Lietuvos valstybė jau turėjo remtis visai kitais pagrindais ir kitomis aspiracijomis. „Entuziastiškasis viduramžių lietuvis karžygys savo plačiais užsimojimais sukuria galingą Lietuvą, tačiau nesiremiamas jos plačiaisiais sluoksniais ir nedėdamas pamatą tautinio elemento, tą valstybę ir pražudo. Taip pat ir rennesanso laikais bajorijos pastangomis praturtintas Lietuvos kultūrinis gyvenimas atsikūriamajai Lietuvai turti tik netiesioginės reikšmės. Naujai atkurtoji Lietuvos valstybė yra ne tik Lietuvos, bet ir lietuviška.

Naujoji Lietuvos valstybė buvo ne ponų, bet liaudies valstybė.

Bajorai ir kunigaikščiai pamatą vis skendo svetimųjų įtakų jūrose ir tokiu būdu per keletą amžių visai žuvo lietuvių tauta. Tačiau prapūstas pūkas Lietuvos artėjantis savo kuklumu ir paprastumu išlaikė per keletą amžių tai, ko bajorai nepajėgė išlaikyti.

Jis išsaugojo ne tik senąją gražią lietuvių kalbą, bet ir sugėbėjo sukurti gana aukštą liaudies kultūrą, pasireiškusių puikiomis mūsų dainomis, sąmonėmis, tautodailės dirbiniais, ir, aukšta morale bei tauriu, žmoniškumu. Kurio būdu tas paprastas lietuvis, eidamas po nūdieną, sugėbėjo visa tai padaryti ir išsaugoti, ypač ryškų vaizdą duoda Vaižgantas savo „Pragiedrulių“ Vadovų krašte. Mistiška gamtos ir savo papročų meilė, gilus tikėjimas, atsparumas svetimosioms įtakoms spindi ten iš kiekvieno tų žmonių veiksmo. O koks gilus jų tarpusavio santykių žmoniškumas!

Tiesa, šis lietuviškumas dažnai buvo pasyvaus pobūdžio, dar nepereinas į kovą ir eksperimentą. Tačiau kartu su bajorų panaikinimu ir su bajorų kilmės švietimu, tame giliai lietuviškame liaudies gyvenime, pradeda rasti ir dinamiškus elementus. Antanas Strazdas jau bando visa savo buitimi pūsti prieš vėją ir pranašauja pavasarį. Antanas Baranuskas savo „Anykščių šilelių“ ir kita poezija protestuoja prieš lietuvių kalbos ir kultūros niekinimą, Antanas Vienažindys savo elegijomis protestuoja prieš individualų prapūtimą. Vis daugiau ir daugiau balsų atsiranda, kol pagaliau naujos epochos angoje su pranašo aureole pasirodo Dr. Jonas Basanavičius su „Aušra“.

Iš tikrųjų pirmasis savarakiško lietuvių kelio pionierius yra Simonas Daukantas. Jo gausios romantinės istorinės raštos mirgė mirga kilniais žmonė-

mis, drąsiais žygiais ir išmintingais darbais. Jo vaizduojamoji praeitis turi žvesti dabarčiai ir atečiai. Jis pirmas pasisako prieš lenkų kultūros įtaką Lietuvoje ir prieš lenkų ir lietuvių tautų suliejimą į vieną tautą, kaip iki to laiko buvo norėta padaryti.

Tačiau šias Daukanto skelbtąsias idėjas pribrandino prabėgęs keliolikos metų laikotarpis, ir Basanavičius bei kiti aušrininkai yra kartu ir brętančio tautinio susipratimo žadintojai ir išreiškėjai.

Tuo metu pasitenkinta tik miglotomis svajonėmis apie šviesią Lietuvos ateitį ir šiltais sentimentais garbingai Lietuvos praeitį. Tačiau gana greitai šioji kylančioji lietuvių sąmonė ieško ir konkretnių veikimo būdų. Maironis, kuris domėtinio visam atgimstančios Lietuvos laikotarpiui savo mokėjimu idėjas paskelbti sugestvyomis tautinėmis giesmėmis, jau visai konkretizuoja siekiamuosius idealus ir kovos būdus:

Paimsim arklę, knygą, lyrą
Ir eisim Lietuvos keliu.

O suskambėjęs V. Kudirkos „Varpas“ ne tik šaukia keltis ir iš praeities stiprybės semtis, bet ir tiesiai visai konkrečius reikalus Lietuvos gyvenimo kelius.

Visa, jau gana gausi, to laikotarpio mūsų literatūra pirmoje eilėje tampa tautos sąmonei žadinti ir ateities gyvenimo gairėmis tiesi. Ir tokia realistiškai, kaip žemaitė, net tamsiais kaimo gyvenimo paveikslais tiesiog šaukia: šviesos, žmoniškumo, tautinio sąmoningumo! Tai yra vienas gražiausių mūsų tautos istorijos laikotarpių. Plunksna ir knyga pasidaro pats didžiausias ginklas dėl tautos laisvės. Tai herojinis laikotarpis, — laisvės kovotojų krauju vilgoma Lietuvos žemė, o jų kaulais nubars-tomi Sibiro laukai.

Tas laisvės kovų etapas apvainikuojamas spaudos ir kitių kitų žmogaus laisvių grąžinimu lietuvių tautai. Bet kovos entuziazmas dėl to neatslūgsta, bet tik dar labiau išsiplėčia: ne tik į platumas, bet ir į gelmes. Kūrybos kelyje mėginama leisti ir tautinės kultūros gelmes ir visai tvirtai grįsti savaimingo kultūrinio tautos gyvenimo kelią. Ir šios pastangos prasiveržia ne tik bandymais, bet ir tokiais dideliais kūrybos laimėjimais, kaip Čiurlionio, V. Krėvės ir kt. kūriniai.

Pirmojo Pasaulinio karo audros rado lietuvių tautą jau pilnai subrendusią savarakiškam kultūriniam ir politiniam gyvenimui. Tačiau ir dabar jai niekas laisvės ir ramkės neteikia.

Daugybė priešų stengėsi jos pastangas užgniaužti. Atėjo laikas plunksnų pakeisti kardu. Ir kilo širvintų, Giedraičių savanoriai — karžygiai, kurie narsiai kovojo, o dar drąsiau mirė, kad Tėvynė būtų laisva ir kad joje galėtų pražysti išryškėję idealai, kurių realizavimas jau reikalauja valstybinio

gyvenimo formų. Beveik kiekviename mieste ir miestelyje supilti savanoriai kapi liudija, kiek daug geriasių sūnų yra padėję galvas dėl Lietuvos laisvės.

Naujai atkurtoji nepriklausoma Lietuva buvo atkovota ne tik artėjojo subrendusia tautine sąmone ir iš to atsiradusia ekspansija kurti platesnę savaimingą kultūrą, bet ir pati valstybė buvo sukurta visų tautos sluoksnių gerovei ir laisvei.

Įvykdytoji žemės reforma iš pagrindų pakeitė žemės nuosavybės klausimą. Vietoje lenkiškos kultūros išsigimusių dvarininkių išaugo gausios naujakurių sodybos. Lietuvis naujakuris nemažiau prisirišo prie savo gautosios žemės, kaip senasis Lietuvos ūkininkas, kuris su savo žeme buvo tiesiog mistiškai suaugęs. Nepaprastas lietuvių darbštumas, kantrybė ir savosios žemės meilė tiesiog darė šėbukus. O ir miestų gyvenimo socialinis klausimas ovis sprendžiamas darbininkams visiška priimtina ir patenkinama prasme.

Taigi ir kultūrinis ir socialiniu atžvilgiu Lietuvos valstybė buvo paprastų žmonių demokratine valstybe. Bolševikai skelbė atėję „liaudies išlaisvinti nuo ponų“. Kiekvieno lietuvių ausyse tai skambėjo labai juokingai.

Įknytas melo propaganda laisvę pamėgusio lietuvių širdyje kėlė audrą ir pasiryžimą kovoti. Atsakymas į bolševikų „išlaisvinimą“ buvo visuotinis visų lietuviškų sluoksnių sukilimas prieš okupantą 1941 metų birželio mėnesio paskutinėmis dienomis.

Ir antrasis okupantas — načiai Vokietija, kad ir kovojusi prieš didžiausią Lietuvos prie-

šą bolševizmą, nesugebėjo lietuvių apgauti ir privilioti į savo eiles. Lietuvis tuoju suprato ir jo kėlus ir planus ateltyje sunaikinti lietuvių tautą, ir dėl to net prievarta nepavyko lietuviškojo jaunimo sugauti į SS dalinius.

Lietuvis ejo verčiau į koncentracijos stovyklas ir mūrė kankinio mirtimi, bet savo tautos laisvės ir žmoniškumo idealų neatsižadėjo.

Pagaliau atėjo pats žiauriausias lietuvių tautos istorijos laikotarpis — antroji bolševikų okupacija. Tūkstančiai lietuvių išsišlavė po visą pasaulį, o likusieji kovoja žūbtinėje kovą su galingu ir lietuvių tautą pasiryžusiu išnaikinti okupantu.

Gražios savanorių sodybos šiandien pavirto pelenais ir griuvėsiais. Iš lietuvių atimta jo mylima žemė. Jis padarytas elgeta, nuskurėliu. Išties Lietuvos plotai dirvonuoja. Tėvynės laukais upeliais teka nekaltų lietuvių kraujas. Sibiro ir Kazachstano dykumose barstomi lietuvių kaulai. Naikinama tauta palikta be pagalbos savo pačios likimui.

Tačiau kovos ginklo ir šioje fazėje lietuvis iš rankų nepadedo ir nepadėjo. Lietuvių išgamyti būreliai labai nedidelis. Visi tauta yra vieninga. Vergijos

Sovietai „legalumo“ gynėjai

JTO sovietai pakeitė tezę Kinijos dalyvavimo klausimu. Kai jiems nepasisekė savo demonstracijomis priversti pasitraukti nacionalistinės Kinijos atstovą ir įvesti komunistų, sovietai ėmė teigti, kad visi JTO nutarimai negalioja dėl to, kad neišleisti esanti Kinija, faktiškai ir de facto valdomoji komunistų atstovai. Tai esą priešinga chartai, nes išskiriamas

ji daugiau nepakę. Ji kovos iki paskutinio kraujo lašo, bet savo galvos nenulenks po vergijos jungu.

Kova yra žūbtinė. Ji veda ma visame žemės rutulyje. Tai kova piemenėlio su Galiotų. Bet tikėjime, kad laimės piemenėlis, nes jo pusėje yra tiesa ir žmonijos laisvė, o kitoje pusėje — melas, vergija ir mirtis.

Herojinė lietuvių tautos kova turi atverti akis pasauliui, kuris iki šiol dar nėra praregėjęs ir iki šiol dar netiki gyviesiems liudininkams. Ypač mūsų, lietuvių, kraštuose atsidūrusių lietuvių, yra šventa pareiga ne tik visomis jėgomis įsijungti į visos mūsų tautos laisvės kovą, bet ir vis dar netikintam pasauliui atidaryti akis ir gyvais faktais parodyti, kokia žmonijos tragedija vykdoma anapus nuleistos geležinės uždangos.

Tautos šventės proga mes sakome visam pasauliui: mūsų, tiesa, nedaug, ir mus intensyviai naikina galingo priešo įnirtimas, bet vis dėlto mes būsim galingesni už mėlą ir vergijos galybę; visų mūsų nesunaikins, o kol mūsų bus pasaulyje, mes kartu su kitų tautų gyvaisiais liudininkais skelsime tiesą ir tikrai sulauksime laiko, kada gerosios pasaulio jėgos sukils ir nuo žemės paviršiaus nušluos kruvinąjį siaubą.

Pr. Naujokaitis.

Nematomoji armija

Už jos po ta pačia vėliava išrikiuota daug galingesnė nematoma armija. Tai armija be tanku, katiušu ir tačanku, bet apginkluota kitais dar pavojingesniais ginklais. Tai infiltracijos armija, kurios užduotis dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu tautų teisės, San Franciske Maskva duota tris kartus daugiau balsu nekapi Washingtonui, UNO prezidentu išrinktas tas kandidatas, kurio reikalavo dūmti visuomenei akis ir tuo būdu „vedžioti už nosies“ politikierius. Dėka šios nematomos smegenų armijos Jaltos buvo išduota Lenkija ir Mandžūrija (raktas į Kiniją), Dumbarton Oake palaidotos pavergtu

Vasario 16 ir "Lietuvos klausimas" anuomet

"Išuli gaujai" ("Freche Bandel"). Šitais dviem pamlekais ir apmado žodžiais išreiškė Vyr. Vokiečių Rytų Fronto (Obosto) štabe savo nusistatymą vienas štabistų, kai išgirdo, jog Vasario 16-tąją Vilniuje Lietuvos Taryba paskelbė aktą, kuriame nebebuvo jokių konvencijų.

Taip, tikrai! Okupanto akimis tai buvo "aklplėšiškas" nutarimas. Akivaizdoje kietos okupacijos, kai rekvizicijų bei pyliavų, įvairių mokesčių ir arklų mobilizacijų našta vargino ir slėgė kraštą, tarti žodį, kad Lietuva skelbiasi nepriklausoma ir atsiskiria nuo visų valstybinių ryšių su kitomis tautomis, buvo drąsus žingsnis. Drąsus jis buvo dar ir todėl, kad kaip tik anuo metu, likvidavę rytinį (rusų) frontą, vokiečiai visą jėgą permetė į vakarus prieš prancūzus — anglus ir ką tik pirmuosius dalinius atsiuntusius amerikiečius. Kovo mėn. vokiečiai pradėjo savo didžiąją pavasario ofensyvą, kuri per plaukų ("antroji Marna") neužsibaiė anglų ir prancūzų katasstrofa. Tai ypač ryškiai išskėlė Lloyd George savo memoruose.

1918 m. vasario 16 d. dar daugeliui nebuvo aišku, kas pagaliau laimės karą. Tiesa, Amerika įsikišė, mobilizavosi, siuntė pirmuosius savo transportus. Bet pavandeningi vokiečių laivai smagė Angliją ir divizija po divizijos riedėjo iš rytų fronto į vakarus. Šitokioje situacijoje Lietuvos Tarybos žygis buvo imponuojantis.

O vis tik vėliau Ententės (prancūzų, anglų, amerikiečių) kraštų (ypač JAV) veikliosios lietuvių visuomenės dalis savo spaudoje ir memoruose darė Lietuvos Tarybai priekaištų. Iš dalies net buvo palaikomos Lietuvos nepriklausomybės priešų paskleistas nusistatymas, būk Lietuvos Taryba buvusi okupacinės vokiečių valdžios įrankis, veikusi jos diriguojama... Esą, be reikalo buvę pradėta tartis ir derėtis su vokiečiais...

Norėdami labai trumpai atsakyti į šitą priekaištą, turime žvilgtelti, kaip atrodė anuo metu Lietuvos padėtis tarptautiniuose žvilgiu. Deja, jau iš karto galime pasakyti, kad ji buvo Lietuvos gimstančiam valstybiniam gamui gana nepalanki. Iš vienos pusės reiškiamas noras išsaugoti buvusio sąjungininko Rusijos (bolševizmas buvo laikomas labai laikinu daiktu) vakarines sienas, ar sujungti Lietuvą su Lenkija. Iš kitos pusės matyti, kad Santarviniškai apie Lietuvą beveik nieko tada nežinojo, arba veiklos lenkų propagandos būdavo gana klaidingai informuojami. Tad Ententės kraštuose, galima sakyti, "Lietuvos klausimo" nebuvo. Štai kai kurie faktai iš amerikiečių ir prancūzų spaudos.

Kai tik JAV įstojo į karą (1917. IV.), tuoj prie Valst. Departamento būsimosios taikos konferencijos reikalui buvo sudaryta plati mokslininkų komisija. Ji pasivadino "Inquiry" ("Tyrimas"). Jos pirmininkas geografas Isaac Bowman savo knygoje "The new World", kurios 4-tas leid. išėjo 1928 m., kaip ir dauguma "Inquiry" narių, Lietuvos klausimą jungė su atsistatęsios Lenkijos likimu. Nors jis pripažino, kad Lietuva savo kaimynai neturėjo draugiškų jausmų, bet vis tik, kaip ir kiti ekspertai manė, kad naudingiausia atnaujinti uniją. Pagal jį pagoniškos lietuvių gentys "toliau Kauno negyvenusios". Šituo būdu maždaug norėta pasakyti, kad į Vilnų lenkų teisės siekia seniausių laikų... Pa-

našiai galvojo prof. H. Lord ("Poland", 1920), tikėdamas, kad Lietuva savo gera valia "ieis" į naujos Lenkijos ribas. Kiti Amerikos delegatai, kuriems H. Lordo galvoseną atrodė "very pro Polish", tikėjo, kad Rusija dar atsikratys bolševizmo. Todėl nebuvo dideli šalininkai plačios Lenkijos.

"Inquiry" (vėliau vad. "Intelligence Section") 1919 m. pradžioje taikos konferencijoje atstovams surašė instrukciją, kurioje rekomendavo Lietuvos ir Lenkijos uniją: "Lietuva nėra pakankamai didelė, kad galėtų atskirti gyventi. Tos unijos pagėdauja beveik visi lenkai, o ir lietuviai, gal būt, su ja sutikti galės, jei unijos nuostatai garantuos jiems lygybę tarp jų ir Lenkijos valstybės..." (R. Lansing: Memoires, 1925 141 — 3 p.)

Dar ryškiau matyti naujai Lietuvai abejingas, arba ir visai priešingas, nusistatymas iš prancūzų spaudos. Tarptautiniame forume silpnai tepažeigiamą prisistatytą Lietuvą nepasitikėta. Vietoje žlungančio gero sąjungininko — Rusijos — Prancūzija siekė visom apimti stiprinti Lenkiją ir jai pripažinti tiek, kiek tik ši įstengs paimiti. Mokslinių studijų centre ("Comite d'Etudes"), kurio tikslas buvo moksliskai tirti Europos situaciją ir ruošti taikos konferencijai medžiagą, viešpatavo prolenkiškos nuotikos. Net toks žymus baltų kalbų specialistas, prof. A. Meillet rašė, kad tokia maža tauta kaip lietuviai "turi būtino reikalo grupuotis su kitomis gausingesnėmis tautomis" ("Pologne et Lithuanie, 1919).

Štai dalelė tų nuotakų ir nusistatymų, su kuriais susidurdavo "Lietuvos klausimo" kėlėjai. Ententėje, kaip matome, to klausimo beveik nebuvo. Niekur lietuviams nebuvo atviro kelio į tarptautinius bei diplomatinis parketus. Tiesą, veikliai informavo lietuvių Informacijos Biuras iš Šveicarijos, bet jo balso daug kas neišgirdavo, arba jis būdavo nutildomas dar veiklesnės ir sumanėsnės lenkų propagandos.

Šitokioje situacijoje buvo suprantama, kodėl Vilniuje susispietę anuo metu patrijotai lietuviai nutarė pasinaudoti vokiečiais, kurie, savų interesų vedami, sutiko kelti "Lietuvos klausimą".

Jie, žinoma, norėjo Lietuvą surišti konvencijomis ir ją galutinėje sąskaitoje sau pasilaikyti. Tai buvo aišku iš jų ano metu keliolikos knygų ir brošiūrų, kur buvo plačiai svarstomi projektai, ką daryti su išrusų atimtu Pabaltijiu. Bet tą norą užimti Lietuvą vokiečiai norėjo neva gudriai užmaskuoti "laisvu apsisprendimu tautos", "norinčios susirišti" su jais pini gų, karo, mūšų ir susisiekimo konvencijomis.

Stipriai supramonintai ir maisto trūkstančiai Vokietijai visada buvo labai reikalinga žemės ūkio produktai turtinga Lietuva ir jie ieškojo būdų Lietuvą pririšti prie Vokietijos. Šitą vokiečių "silpnębę" panaudojamos, Vilniaus bei Lietuvos patrijotai ir sutiko rinktis į Vilniaus lietuvių konferenciją (1917. IX. 18-23), išrinkti Lietuvos Tarybą ir tt., nes tai buvo anuo metu vienintelis būdas kelti "Lietuvos klausimą" ten, kur gyveno pati tauta, kur buvo jos teritorija.

Čia peršasi tam tikra paralė su senąja, didž. kunigaikštėčių laikų, istorija. Lietuvos valdovai (Jogaila, Vytautas, Švit-

rigaila) ne kartą savo interesams panaudojo vokiečių ordiną "silpnębę" kokiui nors būdu laimėti žemaičius. Genijaliausiai tai įvykdė Vytautas Didysis, iš vienos pusės ordinui žemaičius keturiskart atiduodamas, iš kitos pusės, vėliau juos amžinai iš ordinu atimdamas ir penkiems šimtmečiams nusistatydams pastoviasius Europoje sienų su vokiečiais...

Už 500 metų Lietuvos rūpesčiai su vokiečiais buvo panašūs. Lietuvos Taryba, sutikusi su tomis konvencijomis, turėjo budėti, kad neliktų apgauta. Ir kai ji pamatė, jog jos vokiečiai neįsileidžia į Lietuvos Brastos derybas ir, užmiršę apie savo pažadus, težiūri tik savo imperialistinių siekių, ji paskelbė visišką ryšių nutraukimą su bet kuria valstybe, visišką lietuvių tautos nepriklausomybę.

Šitas aktas, nors sunkioje

okupacijoje padarytas ir anuo metu Vakarų spaudoje, galima sakyti, nepastebimai praėjęs, vėliau tapo giliai reikšmingu ir istoriniu.

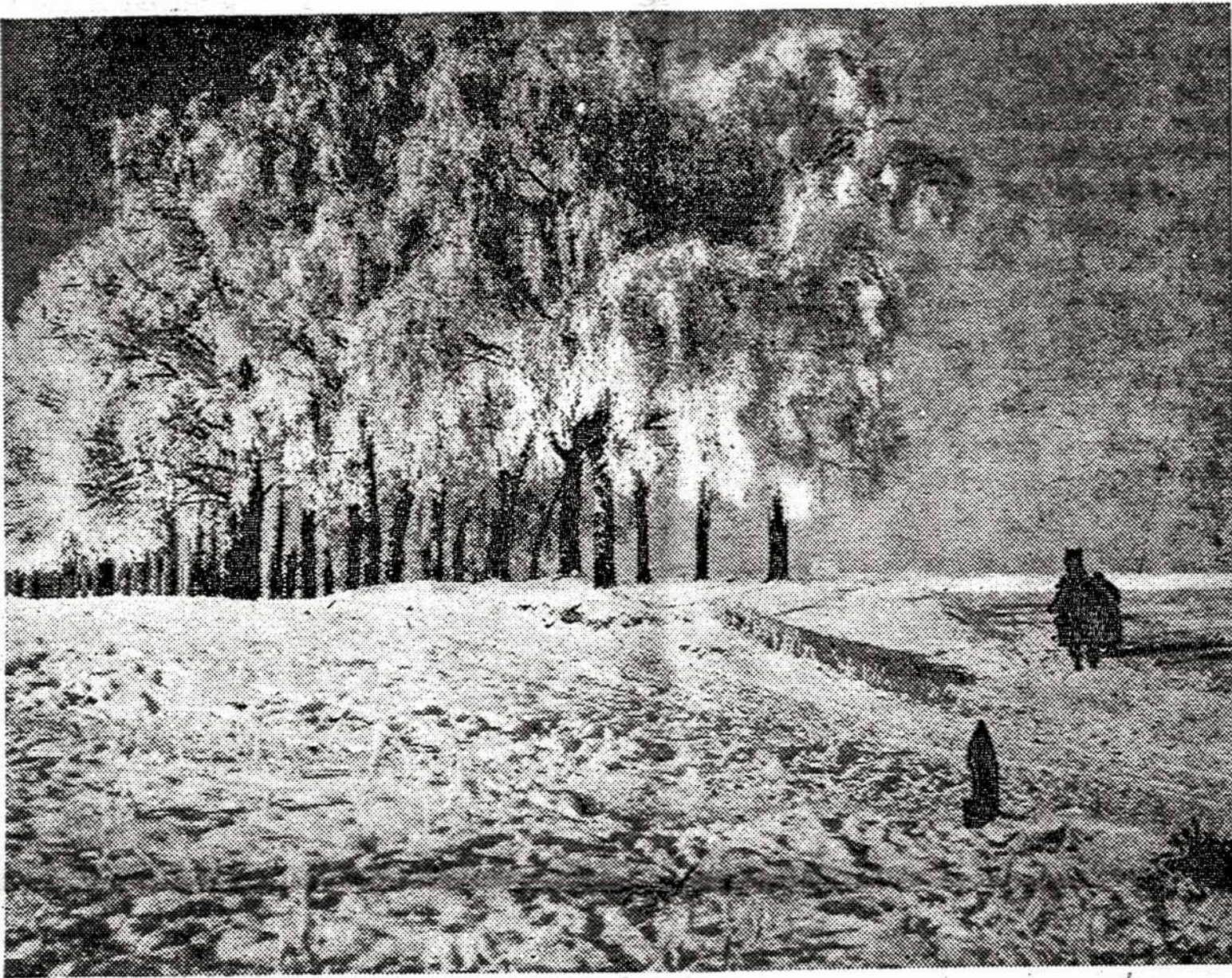
Tai buvo pirmasis viešas ir oficialus lietuvių tautos atstovybės pareiškimas pačiai tautai nudingiausia linkme.

Šis aktas reiškė konkretizavimą tų pastangų ir troškimų, kurie telkėsi lietuvių tautoje nuo "Aušros" laikų, kurie pirmą kartą buvo jau gera dalimi pasakyti 1905 m. Didž. Vilniaus Seime. Tobuliausioje ir iki tol niekur dar pasauliui nežinomoje formoje jie buvo pareikšti 1918. II. 16.

Dr. J. Basanavičius, kuris tam Lietuvos Tarybos posėdžiui pirmininkavo, savo autobiografijoje įrašė:

"Tai buvo šeštadienis, 12 val. 30 min. dieną..."

Zenonas Ivinskis, Roma.

Tėvynės laukų keliais...

Jamaicoj, N.Y. pikietavo 'Laisvė'

(Specialiai iš Jamaica, N. Y.)

Jokia kita tautybė, išskyrus gal žydus, neturi taip gausiai susiorganizavusių savo tarpe komunistų, kaip lietuviai. Atvažiuojant iš "tamsios ir juodos" Lietuvos senieji ateiviai, dažnai eksploatuojami ir negalėdami dėl kalbos nemokėjimo pritaipyti prie krašto dvasios, lengvai pasidavę gabijų komunistinių organizatorių valiai — ypač tie, užmiršę tikėjimą ar neapkęntę "klerikalų" pamokslų. Nežiūrint kad lietuviškoji išeivija sukūrė galingas organizacijas, stipriai sukrėtusias komunistiškąją parapiją, apmulkintieji "Bimbos—Mizaros—Pruseikos Co. Incorporated Maskvoje" nariai, jau tarsi drąsiai ir saugiai iki pat paskutiniųjų metų. Pavojaingą priešų jie bematant pajuto 1944 metų pabėgėliuose — nuo pat pirmųjų dienų "pirmiečiai", anksčiau vadinęsi komunistai, apsiptoję lojojo tos pačios gimtinės brolius, seseris tematydamai savo biuznių galą, jei amie, pasiekę Jungtines Valstybes, paskleisų tiesą apie jų Kompanijos tikruosius tikslus. Ir jie buvo teisūs. Juo daugiau antikomunistinių lietuvių pabėgėlių pasiekė šį kraštą, juo daugiau narių pradėjo trauktis atitapti nuo savo tautos krauju prekiaujančių judų. Pasėkoje "placiusiai rytinėse valstijose" skaitomas lietuvių dienraštis išsvirtų į trisavaitinį ar penkiasavaitinį laikraštį ir teko imtis įvairiausių pašalininių biznelių, kad kaip nors išsilaikyti, neužmirštant žinoma ir Sovietų konsulato iždinės adreso.

Tuo tarpu pabėgėliai pasireiškia daugiau negu "inkorporuota Maskvoje Kompanija" tikėjosi. Pasiūlė Andriulį deportuoti ten, iš kur Bimba parsiskubino, — pasilsėti kurioj nors Sovietinio rojaus sanatorijoje, emė visoj JAV-bių teritorijoje masiškai pikietuoti lietuviškas komunistines organizacijas.

Praejusiomis savaitėmis taip buvo sukrėti pamatai Newarko, Los Angeles "pirmiečių", o užpraejusį sekmadienį pikietininkai apjuosė "Liberty Auditorium", New Yorko viename gražiausių priemiesčių — Jamaica. Tą dieną turėjo įvykti "Laisvės" akcininkų suvažiavimas, o po jo bankietas. Nuo 9 val. apie 100 pikietininkų su plakatais pradėjus žygiuoti žągrie, apie 10-15 vyrų, apstojo pastato kampus, saugodama nuo konfliktų. Iš pat ryto ypač didelių skaičių sudarė Amerikos lietuvių veteranai, kurie įspūdį ypač sustiprino. Dienai įgusę buvo pereita į dvikovas: fotografų ir proklamatorių. Komunistų pasamdytieji fotografai stengėsi užfiksuoti daugumos pikietuojančių veidus, kai tuo tarpu pikietuotojai padarė beveik visų įėjusių, o taip pat ir priešingų fotografų nuotraukas. Sekmingesnė pasirodė pikietuotojų pusė, nes būta nemaža atsitikimų, kai besiruošę eiti vidun, pamatę foto aparatus, užsidengę veidus, spruko atgal. DP fotografų tam tikra JAV institucija paprašė, jei galima, prisistūti išaiškinti nuotraukų

negatyvus, ypač komunistinių fotografų. Spauda didesnio dėmesio neparodė. Mat, nei langų nebuvo išdažyta, nei kraujo nesimato — be to, juk tai šeimyninis reikalas — posterengavo reporteriai. Gi dvikovą proklamacijomis pradėjo pikietuotojai dalindami visiems įėjantiems lietuviams spausdintus lapukus: "Pasakyki, Drauge, ar tu žinai?" Juose gražiai paaiškinta Kompartijos tikslas ir prigulmų bė ir gale siūloma: "Padaryk išvadą. Lietuvių visuomenė tavęs neatstums, laiku susipratuosi. Stok į jos eiles ir dirbkime visi iš vieno geresniam rytojui Lietuvos ir visos žmonijos..." Į tai Kompanija atsakė angliškai: "Who is Calling Whom 'Red'?" Jie buvo brūkiami praeiviams amerikiečiams, aiškinant, kad šie demonstrantai esą naciai, ištrėnuoti Hitlerio metodais, šaudyti žydus ir savo tautiečius. Kompanija dėl to raudant iš gėdos, kad ji yra lietuviškos kilmės. Kompanija net užmiršta, kada Lietuva ant rą kartą buvo "išvaduota" — 1945. Negi New Yorko sovietų konsulate telefonas būtų sugedęs? "Tikrieji, garbingi DP čia nevaikščioja" tvirtinama proklamacijoje. (Ar tie, kurie išvažiavo iš Sovietų Sąjungos 1947 metais ir sudaro 17% į New Yorką atvažiuosius?). Jie yra per daug užimti rūpesčiu įkuriant savo šeimas, besiruošiant tapti gerais amerikiečiais... rašoma proklamacijoje. "mes prašome gerųjų kaimynų amerikiečių nekreipti į

naudai... Lietuva vėl bus nepriklausoma. Taip sulaukėme 1944 metų. Liepos ir rugpjūčio mėnesiai Lietuvoje buvo žavintai gražūs. Visi ūkio darbai užgulė kartu. Juos dirbome jau karo audrai siaučiant Lietuvoje. Vienur kitur iškildavo juodi dūmai naikindami Lietuvos ūkius. Atskrisdavo ir lėktuvai, nuo kurių reikėjo slėptis, atvažiuodavo vokiečiai su sunkvežimiais gaudyti kaimuose moterų ir vyrų apkasų kasti. Pradėjo jie užplūsti ir mūsų namus. Nuo to laiko pajutome, kad savo namuose nebeturime jokių teisių. Ir kokios skaudžios buvo dienos, kada vokiečių kariuomenė ūkyje viską gadino, piovė javus pašarui, laužė sode medelius. Paikė visus laukų darbus, turėjome lindėti žemėje išsikastame bunkeryje. Taip leidome pilnas liūdesio ir neaiškumų dienas.

Rugpjūčio 30 diena buvo baisi diena. Vokiečiai mus išvarė iš namų. Buvo įsakytą per valandą apleisti ūkį. Negelbėjo jokie prašymai ir ašaros. Susidėjome į vežimą kas mums buvo brangiausia. Daugiausia pasiėmė maisto, pasikinkėme arklukus, pririšome prie vežimo karvę. Ilgąsdintos avys taip griaučiai bliovė, todėl ir jas nutarėme kartu pasiimti. Savo namus apleidome verkdami. Apie 400 vežimų vilkstinę vokiečių žandameriją varė Vokietijos linkui, varinėjo šen ir ten. Galop vakare buvome suvaryti į mišką. Pirmąją naktelę be namų mus priglaudė šiurpūs miškai. Kilo vėjas ir pradėjo pilti lietus. Suaugusieji sutūpė po egle, skara apsišūpome nuo lietaus, o vaikai, apklostyti kailiniais ir apdėti eglų šakomis, miegojo vežime. Taip visą pirmąją naktelę be gimtųjų namų praleidome po medžiu, nesudėdami akių. Visame miške aidėjo moterų

ašaros, vaikų verksmas, arklų prunkstimas, karvių ir avių bliovimas. Išaušus rytui mus vėl varė link Vokietijos. Vaziuoti nesiskubino. Pagaliau nutarėme prie progos iš kolonos pasitraukti ir nors laikinai prisiglausti pas savo gimines... Pas juos begyvendami, po kelių dienų išgirdome, kad leidžiama grįžti į namus. Labai nudžiugome. Rugsėjo 4 dieną grįžtame namo. Pilnas ūkis vokiečių kariuomenės. Mums leido apsigyventi tik virtuvėje.

Šiuo kartu savo namuose, susispaudę kartu su vokiečiais išgyvenome tik 3 dienas. Vokiečiai vėl įsakė visiems kaimo gyventojams išsikraustyti. Taip mes antrą kartą buvome išvėti iš namų. Šiuo kartu nuvykome pas kaimyną, kuris mums leido apsigyventi malkinėje. Iš čia mes matėme ir savą ūkį. Jame šeimininkavo vokiečiai. Frontas buvo taip pat visai arti. Pafontėje jau buvo pavojinga gyventi, bet mes vis dar šį bei tą dirbome, toks jau lietuvių ūkininko būdas. Be darbo jis sėdėti negali... Pagaliau spalio 3 dieną vėl gavome leidimą grįžti į namus. Radome viską išplėsta, išdraskyta, net ir bitės vokiečių išdegintos. Grįžę, užkasėme į žemę kai kuriuos daiktus. Paslėpėme ir Lietuvos Vytį, kuris kabojo seklyčioje.

Spalio 8 dieną frontas pajudėjo. Iš gyventojų buvo atimti paskutiniai gyvuliai. Vyrų gaudomi kasti apkasų. Bėslapstamčius vokiečiai grąšino sušaudyti Aplink kaimyniniai kaimai pradėjo degti. Gaisrų viduryje mes likome vieni. Kaimynai išbėgiojo, o mes dar namuose. Girdime patrankų sviedinių sproginėjimus. Baldus išnešėme į sodą, uždėmė mašinas. Išvežėme toliau nuo trobės ir kiaušį su paršiukais išleidome į laisvę.

Buvome pasikūrę krosnį ir norėjome kepti duoną. Bet jos išsikepti jau neteko... Kubilų su tešla duonai įsiritome į vežimą ir su skaudančia širdimi paskutinį kartą apleidome namus... Keliai buvo užkimšti vokiečių kariuomenės. Nakčiai prisiglaudėme kaimynų beržynėlyje. Čia praleidome paskutinę naktį Lietuvoje, nesumerkę poilsio akių. Rytui auštant, beržynėlį apleidome. Aplinkui siautė gaisrai. Su vežimais pasukome link Slavikų. Pakeliui Endrikų kaimo sutikome seseris. Atsisveikinome su jomis gal paskutinį kartą. Ties miesteliu apsisostojome dar pas vieną ūkininką. Čia vokiečiai paėmė mūsų arklus ir kitus gyvulius, ir per Šešupę juos išvarė į Vokietiją. Laukuose matėme žmones kasant apkasus. Mes su giminėmis nutarėme, kad jau nebeliko kitos išeities, kaip atsiskirti su gimtąja žeme...

Eidami pro Slavikų bažnyčią, užsukome trumpai pasimelsti paskutinį kartą tėvynėje. Taip 1944 m. spalio 10 d. ties Slavikais per Šešupės tiltą išvykome į taip neajukią Vokietijos šalį...

Beveik penkis metus išgyvenome ištėrime Vokietijoje. Skurdžiausios barakuose dalinome tais pačiais vargais, kokie slėgė mus visus. Dabar su savo šeima gyvenu laisvoje šaly Amerikoje, pas savo gimtinaitį Juozą Ramoną, Brookline. Švėsdami šitų metų Vasario Šešioliktąją, prašome ir mel-džiame Aukščiausį Kurįją neapleisti mūsų tėvynės. Kai tėvynė bus laisva, mes į ją grįšime su ryšuliais rankose, pėsti. Šventai tebetikime, kad į savo mieluosius namus sugrįšime...

Antanas Ramonas.

Almus.

Iš lietuviškojo pasaulio

ANGLIJOS PADANGĖJE

Anglija pasiskubino pasirinkti Vokietijos stovyklose jauniausių ir stipriausių žmonių. Šiuo metu oficialiai čia skaitoma apie 5-6.000 tremtinių, kurie per trejus metus gerokai apsiprato su šio krašto gyvenimu.

D. Britanijos Lietuvių S-ga

Lietuvių Sąjunga yra vienintelė organizacija Anglijoje, kuri apima visus lietuivius. Laikmingai šiame krašte pavyko išvengti susiskaldymo, nes tada ir taip neskaitytinai lietuvių būtų buvę dar silpnesni bendrame kovos fronte.

Tiesa, vienoje kitoje lietuvių kolonijoje yra lokalinio pobūdžio nesutarimų. Tačiau viso lietuvių bendruomenė yra, patalpinanti, jautri ir visuomet stengiasi surasti geriausių išeičių.

Sąjungos veikla jau gerokai išjudino Anglijoje esančius lietuivius. Visoje eilėje vietų turime stiprių chorų, tautinių šokių būrelių, vaidybos būrelių ir pan. Pasirūžta Londone įsigyti nuosavus namus, tačiau to pasiryžimo, negalima greit realizuoti dėl materialinių resursų stokos. Ankstyvesnieji lietuvių nupirko, gerokai namų akcijų, tačiau to dar per mažą.

Sąjungos Centro pirmininku dvi kadencijas buvo taurus ir tolerantiškas P. Varkala. Šiuo metu Centro pirmininku yra M. Bajorinas.

Lietuvių spauda

Seniausias Anglijos lietuvių savaitinis laikraštis "Išeičių Draugas" spausdinamas ir daugiausia platinamas Škotijoje. Naujai atvykusiems tremtiniams tas savaitraštis nepritaikintas.

Būtų labai sveika, jei tą savaitraštį būtų galima bent kiek sumoderninti ir pritaikinti visiems lietuviams. Amerikos išeičių spauda greitai šoktelėjo aukštyn turinio ir formos atžvilgiu; reikėtų neatsilikti ir Anglijos lietuviams.

DB Lietuvių S-ga leidžia "Britanijos Lietuvių", taipgi savaitraštį. Nuo šių metų pradžios jis jau yra 6 psl. didumo. Tai vienintelis laikraštis, kuris apima beveik visus lietuivius ir jis metai iš metų daro žymią pažangą. Šiuo metu jis yra jau stiprus ir turiningas.

Religinis gyvenimas

Visoje Anglijoje šiuo metu pastoracijos darbą dirba 9 lietuvių kunigai. Du jų gyvena Londone, du Škotijoje ir po vieną — Bradford, Coventry, Gloucester, Leicester ir Manchester. Visų darbas nelengvas, nes reikia važinėti kiekvieną savaitę ir atlikti plačią išsiurbusių tautiečių.

Lietuviškos pamaldos yra gausiai lankomos. Gerokai dvasišką pakėlė T. J. Bružiko SJ misijos. Pamaldos pajaujinamos choro ar unisono giesmėmis. Po pamaldų lietuvių pasitarimai ar susirinkimai ar paprastos suveigos.

Nors lietuvių čia žymiai mažiau, tačiau daugiausia kol kas sudaromos lietuviškos šeimos. Pasitaiko ir išimčių. Tačiau jauti aiški tendencija nesiristi su šio krašto žmonėmis, kurių papročiai gerokai skiriasi nuo europinių.

J. Kuzmickis.

AUSTRIJA

Gražios pastangos lietuvių išlaikyti

Braunau lietuvių kolonija ne gausi. Jų sudaro buv. repatriantai, kurie neturi IRO globos. Daugumoje yra evangelikai. Gyvena stovykloje, už kurią turi atsilyginti. Kad vaikai neužmirštų lietuvių kalbos arba, kurie pamiršę, per naują jos išmoktų, savi jėgomis jie yra įkūrę lietuvių mokyklą. Viso čia lietuvių bėra 61, jų tarpe vaikų 21. Katalikų Braunau yra 17. Jų dvasinius reikalus aptarnauja prel. Penkaskas.

Nori išduoti rusams psichinius ligonius

Tirolyje viso lietuvių bėra 44. Jų padėtis nėra katastrofinė, tačiau paramos jie labai reikalingi. Yra tokių, kurie, rengdamies emigruoti, turėjo apleisti darbą, bet dėl sveikatos ar kurių kitų priežasčių emigruoti negali ir darbo atgauti negali. Daug rūpesčių sudaro psichikai sergantieji. IRO, susitarusi su prancūzų okupacine valdžia, juos nori išduoti rusams, kad grąžintų į sovietinę Lietuvą. Tuo reikalu daryta demaršų ir įteiktas memorandumas.

LIETUVIŠKOJI SPAUDA

Los Angeles vietoje ėjusio "Kaliifornijos Lietuvis" pasirodė naujas iliustruotas menesinis magazinas "Lietuvių Dienos". Nr. pirmas — sausio mėn. — labai skoningai ir turiningai išleistas. Redakcijos žodyje "Naujamieji bare" sakoma: "L. D." nepapildins Amerikos lietuvių laikraščių skaičiaus, nes eis vietoj "Kaliifornijos Lietuvis", o savo pobūdžiu, kaip iliustruotas magazinas, apims visos Amerikos lietuvių gyvenimą, bus bene vienintelis tokios rūšies lietuvių laikraštis".

"Mums atrodo, kad pavėkslu, foto nuotrauka galima gyvenimą daug aiškiau ir suprantamiau parodyti, negu tikrai spausdintu žodžiu. Dėl to mes didžiausią dėmesį kreipsime į iliustruotumą, stengiamiesi parvaizduoti ne tik organizacijų, Amerikos lietuvių veikimą, bet išskirti ir parodyti taip pat ir eilinio, paprasto lietuvių kasdieninį gyvenimą".

Pirmajame Nr. be gražaus viršelio, kurį puošia gamtos aplinkoje šokančių lietuvių vaizdas, yra dar net 25 paveikslai, daugiausia surišti su tekstu. Turinyje: gen. St. Raštikis, Karas ar taika; Pasikalbėjimas su ALT pirm. Šimučiu; V. Barūnas, Klaipėda — Lietuvos

Gibraltaras; Lietuvos partizanų daina "Vingiuoja melsvos upės"; A. K. Konsulo Dr. J. J. Bielskio suaktuvės; J. J. Bielskis, Pirmąjį Lietuvos atstovą Amerikoje kuriant; toliau seka eilėraščiai — Rutkūnas, Orintaitė, — ir visa eilė aktualių maždaug apžvalginio pobūdžio straipsnių. Gale yra skyrius anglų kalba, kuriame, be apžvalginių žinių, išspausdintas V. Ramono Kryžių fragmentas, verstas M. Stark.

"ID" leidėjas F. Skirius, redaktorius — J. Vitėnas, angliškiosios dalies red. — M. C. Stark redaktorius dailininkas — Pov. Puzinas. Redakcijos atstovai: Chicago — A. Baronas, Cleveland — V. Rocevičius, Dayton — L. Valiukas, Philadelphia — V. Valerius.

"LD" adresas: 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif., USA. Prenumerata \$3 visuose kraštuose.

Magazinas didelio formato, 22 psl. Linkime jam gražių klestėti, teikti išblaškytiems lietuviams vaizdų informacijų ir malonaus poilsio valandėlių. Tekstų dar pagerdauti, kad jį apimtų ir kaimyninės Kanados gyvenimą, o protarpiais nors fragmentiškai primintų ir kitų kraštų lietuvių gyvenimą. A.

JAV

KAN Dr. J. KONČIUS

BALF-o steigėjas ir nuolatini jo pirmininkas kun. Dr. J. Končiū, kuris dabar profesoriauja New York katalikų universitete, J. E. arkivyskupas J. Skvirskas sausio 24 d. pakėlė Kaukų kapitulės garbės kanonininku.

VOKIETIJA

Lietuviai vėl pajudėjo į JAV

Gruodžio ir sausio mėn. lietuvių išvažiavimas į JAV buvo labai sulėtėjęs. Tuo metu į JAV be eilės buvo vežami ūkininkai. Dauguma ūkininkų į JAV išvažiavo pagal nevardines garantijas ir jomis daugumoje pasinaudojo ne lietuvių. Sausio 25 d. ūkininkų kvota buvo išpildyta ir toliau ūkininkams išvažiuoti nebeduodama jokių pirmenybių. Vasario pradžioje didesnis lietuvių skaičius jau pasiskaičius išvažiavimui į JAV. Šiuo metu Vokietijoje dar paskaičiuojama apie 9000-10.000 lietuvių tremtinių. Tikima, kad apie 6000 jų galės išvažiuoti į JAV, apie 2000 turės likti Vokietijoje dėl senatvės, ligos ar kitų priežasčių, o apie 2000 išemigruos į kitus kraštus.

Vokiečiai teisia Vilniaus žydų žudikus

Vokiečių teismas Wuerburge pradėjo teisti du vokiečius, kurie kaltinami Vilniaus žydų žudymu. Kaltinamieji neigina žydų naikinimą, tik teisinasi, kad jie tai darę kitų įsakymu. Prokuroras kaltina, kad jie buvę žudynių organizatoriai ir žudymai alkanos garbės kanonikus. Lenkijos vyriausybė reikalauja abu kaltinamuosius išduoti teisti Lenkijos teisimui, bet amerikiečiai Lenkijos prašymą atmetė ir nusikaltėlius perdavė teisti vokiečiams.

Balsas iš partizano kapo

Iš 1944 m. dienoraščio

Žuvau, kada antrą kartą raudonasis tironas plūdo į mano tėvų žemę. Žemę, kurią aš mylėjau, mindė svetimas batas. Svetimųjų alkanos garbės plėšė, žudė, degino. Rudųjų ir raudonųjų besotis apetitas alino, naikino visą gyvybę. Lietuvis budėjo. Stengėsi, kas galima, gelbėti. Ir liejosi kraujas tavųjų brolių, kad tu galėtumei laimėsimis gyventi, kad suprastum laisvės svarbą ir visada budėtum jos saugojimui.

"EGLUTĖ" SKELBIA RAŠINIŲ KONKURSA

Vaikų laikraštis "Eglutė" vasario (Nr. 2) numeryje skelbia rašinių konkursą. Geriausiai parašiusiems rašinių tema "Tėvynė" skiriama 3 premijos pinigais, viso 30 dolerių. Premijos bus skiriamos tik "Eglutės" prenumeratoriams. Tėvai, kurie dar neužsakė savo vaikams "Eglutės", kviečiami paskubinti užsakyti ir duoti progą savo vaikams dalyvauti prasmingose lenktynėse.

Rašinyms turi būti 1-2 "Eglutės" psl. didumo. Plačiau apie konkursą ir sąlygas pačioje "Eglutėje".

Neprenumeratoriai, siūsdami rašinių konkursui gali kartu pridėti prenumeratą, ir jų rašinyms bus svarstomas.

Rašinių vertinimo komisiją sudaro: 1. Dr. J. Leimonas, 2. Daumantas Čibas, Lietuvoje buv. vaikų laikr. "Vyturys" redaktorius ir 3. "Eglutės" redaktorius.

Kitame "Eglutės" numery bus paskelbtas piešinių konkursas patiemis jauniems "Eglutės" skaitytojams.

"Eglutės" adresas: "Eglutė", 107 Concord St., Lawrence, Mass. USA. Metinė prenumerata \$3.

IŠ ANAPUS

Užgniaukti menininkai

Kas nepastebėjo, kaip bolševikai žodžiu ir per spaudą šaukia, kad tarybinė santvarka tai menininkų rojus, kad jie niekur taip nepagerbiami ir nevertinami, kaip Sovietų santvarkoje. Iš tikrųjų betgi ten vertinami ir padangos keliai tik tie menininkai arba vadinamieji menininkai, kurie nesidrovi įsijungti į šlykščią bolševikinę propagandą masiną, kurie nuolat garbina "tėvų ir mokytojų" ir pasidaro savo tautos budeliais. Taip yra ir Lietuvoje. 1947 m. vasarą "Tiesa" rašė: "Partija ir vyriausybė menininkams parodė pasitikėjimą, dabar atėjo laikas, kad ir jie savo darbais atsidėkų partijai ir vyriausybei".

Daugelis iš menininkų bandė gelbėtis tylėdami, bet buvo apšaukti, kad esą sabotaznikai, nenorį savo jėgų įjungti į "socialistinę kūrybą". Dėl to poetai bandė savo gyvenimą pailginti parašydami vieną kitą eilėraščių Stalino ir jojaus garbei, skulptoriai čiupo gaminti Stalino biustus, kurių dabar statoma ne tik miesteliuose, bet ir kolchozuose, tapytojai ėmėsi tapyti Stalino portretus, kolchozų kūrimo scenas ir pan. Bet vieni nepataikė ar jų darbas buvo pripažintas per menų parodą jų jėgas ir buvo vėl apšaukti, o kiti ir visai nušluoti.

Sunkiausia, žinoma, buvo rašytojams ir pirmosios aukos buvo iš jų. Į Sibiro taigas buvo išsiųsti pirmiausia Keliuotis, Jakubėnas, Boruta, Zupka - Kėcorius, Žengė - Žlabys. Paskutiniaisiais metais kaž kur išnyko arba nutilo visa eilė kitų. A. Miškinis, o greta jo ir J. Greičiūnas apkaltinti sabotaznikais ir se-

nojo raugo skleidėjais. Kur jie yra, nežinau. Kurį metų gana aukštai keltas J. Paukštėlis — nutilo. K. Inčiūra berods sumintas, J. Grušo taip pat nebegirdėti. Mykolaitis - Putinas dar minimas kaip mokslininkas, profesorius, bet literatūroje nebeprisirodo. Nebegirdėti ir Vaičiūno. Į krūtinę smarkiai mušėsis dėl savo "klaidų" Venclio - Korsako ir visągalio J. Šimkaus teisėjų pozose. Literatūros pasaulyje dabar dominuoja nauji vardai, žymia dailimi nelietuviški, nors jų tarpe yra ir tokių, kurie apysakaičių ar eilėraščių sulipdydavo ir anksčiau, pav., Dovydaitis (virtęs maždaug čekistu), Churginas, nuo butelio nesiskiria Marcinkevičius (jis ne prie pirmųjų) ir kiti.

Iš aktorių daugiausia priekaištų bolševikinė spauda daro Kubertavičiui (jis vadovauja "Paramos" aktorių būreliui), Rymaiti, Dineikai. Pagiriamas Panevėžio teatro režisiorius Milinisin, garbinama režisiorė Kymanaitė. Juknevičius kartais paminimas, o Jūrio veik nesigirdi. Neminimas ir Lukošius. Čaikauskas yra jaunimo teatro režisiorius, bet nėra garbinamas. Apskritai režisioriams pasireikšti sunku, nes daugiausia tatomos rusiškos pjesės, kurioms režisuoti kviečiami rusai režisioriai.

Sunku išlaikyti net dailininkams. Skulptoriais nesiskundžiama. Jie dirba Stalino biustus ir laukia geresnių dienų. (Pundzius, Vaivada, Kedainis ir kt.). Mikėnas, Rimša, Kedainis ir kt. kolektyviai pagamino Stalino garbei ubilėjinį medalį. Žmuidzinavičius su Petravičium piešia kolchozų scenas. Vieno žinskis betgi visai nutilo. Negirdėti jau nei knygų iliustratoriaus Kulakausko, nei Rauduvės (abu buvo knygų leidyklos tarnautojai). Pastarasis 1948 m. dar ruošė lietuvišką skyrių Maskvoje knygų parodoje. Dingo ir Kručas. Tebėra dar pagarbotoje Strolis, Jurkūnas, Jacevičiūtė, Užsinskis. Bet kažin ar ilgiau neužklius ir už jų?

Gyvulininkystė Vilniaus krašte

1949 m. gale Vilniuje įvyko du suvažiavimai gyvulininkystės specialistų. Suvažiavimų uždavinys — aptarti gyvulių auginimo problemą Vilniaus krašte. Planuojama ten praplėsti gyvulininkystę taip, kad būtų galima gyvulininkystės produktais pilnai aprūpinti Pabaltijo kraštuose stovinčius rusų kariuomenės dalinius. Kremlius neturi tikslo Lietuvoje plėsti pramonę. Lietuva turi būti grynai žemės ūkio ir gyvulių auginimo kraštu.

Iki šiol gyvulių auginimu užsiima 5.900 kolchozų. Rengiamasi tą skaičių padidinti. Sov. Lietuvos vyriausybė, Maskvos įsakymu, kolchozų kūrimui išleido 29 mlrd. rublių. Didžiausia kliūtis gyvulių auginimui kolchozuose yra stoka tvartų. Praėjusį vasarą keli tūkstančiai darbininkų (suimtybių) Vilniaus krašto miškuose rengė statybines medžiagų kolchozinių tvartų statybą. Vilniaus rajone statomi šaldytuvai ir sandėliai maisto produktų sandėliavimui kariuomenei.

Rusina ir mokinių uni-

"Tiesoj" išspausdintas paveikslas, vaizduojantis Lietuvos moksleivius, apvilktus nauja uniforma. Jei ne parašas, kad tai Lietuvos moksleiviai, manytum, kad koki enkavedistai, taip rusiškai ta uniforma nudirbta.

R. Med.

VLIK-as PLB reikalu

G. g.

1. Kanados Lietuvių Centro Tarybai;
2. Kanados Lietuvių Sąjungos Centro Valdybai.

Gerbiamieji,

1. 1949. 11. 29. posėdyje VLIK, apsvarstęs PLB organizavimo klausimą, vienbalsiai nutarė:

"Kol bus sudarytas Vyr. Organizacinis Komitetas, pevesti Tautinio Potencialo Tarnybai (Dabar Lietuvių Išlaikymo Tarnyba) tvarkyti atskirų kraštų PLB organizacinius reikalus...". Lietuvių Išlaikymo Tarnyba yra nusistatę skatinti atskirų kraštų lietuvių veiklą PLB organizavimą praversti pas save.

Lietuvių Išlaikymo Tarnyba su pasitenkinimu gali konstatuoti, kad paskutiniu metu PLB organizavime padaryta didelė pažanga. PLB pagrindais persitvarkę Austrijos lietuvių, nuo 1950. 2. 16. Vokietijos LTB įsileija į PLB. Australijos lietuvių sąjunga nutarus įsiliesti į PLB, Švedijos lietuvių. Lietuvių

taip pat Venezuelos, Kolumbijos Išlaikymo Tarnyba norėtų, kad 1950. 2. 16. būtų platesnio PLB pasireiškimo diena.

2. Lietuvių Išlaikymo Tarnyba iš spaudos yra patyrusi, kad Kanados lietuvių PLB reikalu taip pat yra susirūpinę, tačiau ligi šiol nesulaukia nei laik. PLB krašto organizacinio komiteto sudėties pasiūlymo patvirtinti, nei laik. PLB krašto statuto projekto patvirtinti.

Lietuvių Išlaikymo Tarnyba, kreipdama malonų Tamstų dėmesį į reikalingą PLB organizaciją kiek galint veikiau Kanadoje sudaryti, prašo pateikti jai Tamstų pasiūlymą dėl laik. PLB organizacinio komiteto Kanadai sudėties ir laikinio krašto statuto projektą.

Pasitikėdama malonia ir efektinga Tamstų talka PLB krašto organizaciją Kanadoje sudarant, prašau priimti mano labai aukštos pagarbos užtikrinimą.

M. Krupavičius

VLIKo ir VT Pirmininkas Lietuvių Išlaikymo Tarnybos Valdytojas.

Vilkai avies kailiuose

Neseniai Quebeco provincijos policija Montrealyje uždare komunistišką žydišką klubą. Tuo pačiu metu buvo padaryta krata ir žydų mokykloje, kur rasta nemažas kiekis įvairios komunistinės literatūros: brošiūrų, laikraščių ir kitokių leidinių. Visa tai konfiskuota.

Klubo ir mokyklos vadovai tebėra laisvi. Jie pakėlė didelį triukšmą, kategoriškai tvirtindami, kad šitoks policijos darbas esąs "ne demokratiškas" ir kad Stalinas savame krašte jokių būdų neleistų klubų užtarnauti. Pastarasis 1948 m. dar ruošė lietuvišką skyrių Maskvoje knygų parodoje. Dingo ir Kručas. Tebėra dar pagarbotoje Strolis, Jurkūnas, Jacevičiūtė, Užsinskis. Bet kažin ar ilgiau neužklius ir už jų?

Mat, kokių atsiranda "demokratijos" gynėjų. Pabandyti jie su savo klubu pasirodyti Sovietų Sąjungoje.

VYT. TAMULAITIS

GENEROLAS

Už mažos, pakrypusios kaimo bažnytelės varpinės, kurios varinė širdis jau seniai nutilo verkusi, stovėjo sena, pajudusi kalvė. Sugniūždyta metų naštos ir be dūžių garso likusi, stovėjo ji su išpuvusiu žaizdu, kuriame tik šalti pelenai ir išblėsusios gyvybės dulkės buvo belikusios.

— Kam ji stovi? — klausinėja, būdavo, abejingas keleivis, žiūrėdamas į žydinčius šermukšnelius, tarp kurių senoji kalvė išskildavo savo juodu šešėliu.

Iš tikrųjų, kam ji stovi? Senojo kalvio kapą jau seniai apaugo smilgos, o medinis kryželis, suknibęs ant žemės, jau seniai subiro į dulkes.

— Tai mūsų generolo kalvė, — sakydavo svečiui baltas, kaip obelis, senelis klebonas, rodydamas jai drebančią ranką. — Neleidžiu griauti. Ant parapijos žemės stovi. Tai jo — generolo... Anava, su varpine vienetė ir apžoliniais pamatais, nors ir jie jau sutręšo. Tai koks galingas laikas...

Tikrai, koks galingas laikas. O, rodos, dar tik vakar ten skambėjo prazilės saulėleidžio varpas, nutiliudamas paupiu temstančiais laukais... Tada kalvis padėdavo savo kūjį ir, vienplaukis išėjęs, savo suodinais pirštais darydavo didelį kryžiaus ženklą...

Rytmetį mus visada pabudindavo kalvio kūjis. Dar pusryčių neragavę jau bėgdavom prie kalvės, kur sutikdavom visus, kuriuos tik norėjai. Ant lazdos pasirėmęs valandų valandas čia prastovėdavo ir senasis klebonas, įsmeigęs akis į žėruojantį kalvės žaizdą, be žodžio šypsodamasis ir reikarčiais mus patįsdomas už ausį... O linksmas kalvis, skambindamas savo priekalę, mums kartais pasakodavo būti ir nebūti istorijų, užstaudamas tokią pagarbą, kad iš vaikystės istorijos šlandien jo niekas negali išbraukti.

Tai buvo ramios ir palaimintos dienos šitame nuošaliame pamunės kampelyje, į kurį staiga, kaip grūstasmas trenkė nelaukta žinia:

— Karas! Svetimi kareiviai, apskurę ir girti nuo savo stepių ateina čia...

— Kad jie nesulauktų! — trenkė kalvis kūju ir žėrinčiomis akimis atsistojo tarpduryje.

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Benamių daina

Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva
Ir rudenio debesio juoda,
Tu benamių sūnų už kalvų ir kalnų
Ir daina, ir viltis, ir paguoda.

Tavo lygūs laukai, tavo pievų takai,
Tavo vasaros aukštas dangus
Šauks mane ir vilios — atgalios, atgalios,
Širdį skels tartum varpos žvangus.

Be tavų spindulių, tavo žemės kelių,
Man pašlo kelionėje kojos,
Ir akis atsisgaus laisvės tavo dangaus
Ir širdis plaks tik tavo šilumuos.

Daug ištremta sūnų už Altajaus kalnų,
Daugel krito kovoj dėl tavęs, —
Jų mirtis ir kančia, mūsų kelias nakčiai
Tavo laisvės rytojų pašvęs.

Lietuva, Lietuva, tu kaip saulė gyva
Ir už rudenio debesio juoda,
Tu benamių sūnų už kalnų, vandenių
Ir daina, ir viltis, ir paguoda.

Piliakalnių Balsas

Kas skaudaus negirdi mūsų žemės skundo,
Kas maldos nesijūcia, siekiančios žvaigždės, —
Nepabus jis kito ryto saulei bundant,
Ir dangus jo balso niekad negirdės...

Kasar pies nenešes juodo jos likimo,
Kryžkelių našlaitės jos kas nepaves,
Nepriklauš jo kūno tėviškos arimai,
Niekad amžių saulė sielai jo nešvies!

JURGIS KASTYTIS GLAUDA

Šešioliktoji Vasario

Šią kilnią mūsų laisvės minėjimo dieną
atmintime tuos, kas dėl laisvės kovoja;
kas kelia dėl laisvės ir žodį, ir plieną,
ir savąją gyvastį laisvei aukoja.

Atmintime mūsų piliakalnių garso
ir knygnešio nešąjį knygų maišelį;
ir mūsų močiutės didvyrišką narsą,
kai mokė vaikų slapta prie ratelio.

Atmintime žygių skaidrių savanorių,
pamešusių laisvę į mūsų tėvynę;
ir džiugesio psalmes prie mūsų altorių;
trispalvės, plevėnusios mūsų žydrinė.

Atmintim, kad vėl mūsų tėvynę vergovė
ir tukstančiai brolių benamiai pavirto;
kad tamsūs miškai tapo laisvės tvirtovėm,
kur ginas lietuvis galingas ir tvirtas.

Per amžius vis teka mūsų kraujas, kaip upės;
lemtingajai kovai baigties nematyti —
bet laisvas lietuvis, kovoj neparklupęs,
iškels vėl tėvynę trispalvę ir Vyti!

TRYŠ KARTOS APIE BASANAVIČIŲ

Parinko V. Maciūnas

Vasario 16 ne tik Lietuvos nepriklausomybės akto paskelbimo diena, tai drauge ir tą aktyvų pirmuoju pasirašiusio Jono Basanavičiaus mirties diena.

Jonas Basanavičius (1821 — 1927) — populiariausias mūsų atgimimo gėdynės asmenybė. Su pačiais reikšmingaisios tos gėdynės įvykiais — su „Aušra“, 1905 m. Didžiojo Vilniaus seimo ir su 1918 m. aktu — Basanavičiaus vardas neatsiejama suaugęs. Tie įvykiai drauge ir trys kertiniai Basanavičiaus biografijos akmenys. Jie taip pat atžymi ir tris kartas, pasireiškusias Lietuvoje, Basanavičiui gyvenant. Visos tos trys kartos gaubė taurią Basanavičiaus asmenybę meile ir pagarba. Visoms jis buvo kuriuo nors atžvilgiu itin brangus.

Draudimo gėdynės kartai, Basanavičiaus amžininkams ar kiek jaunesniems, jis — pirmasis aušrininkas. Pavartius išviršini menkų „Aušros“ žurnaluką, dabar mums sunku be- atjausti tą didžiulę „Aušros“

reikšmę amato žmonėms. „Aušros“ didžioji reikšmė buvo ta, kad tai buvo, galima sakyti, pirmoji mūsų tautinė deklaracija. „Juk ir mes — rašė Basanavičius „Aušros“ Nr. 1 prakalboje — esame tokie pat žmonės, kaip ir mūsų kaimynai, ir norime visomis teisybėmis (— tel-sėmis), prigulintomis visai žmogystei (— žmonijai), lygiai su mūsų kaimynais naudoti“.

„Aušros“ buvo didelis žadnamasis vaidmuo. Ji padėjo vienam apsispręsti lietuvių. Jonas Jablonskis, prisimindamas „Aušrą“, 1893 m. „Varpe“ rašė: „... džiaugėmės kaip tie devyni broliai, kurie ilgai klaidžioję ant galo surado ir savo ieškomąją seselę... Lietuviai, kurie prieš pasirodymą „Aušros“, svyruliavo kaip ežero len-drelės, jos sulaukę jautėsi stiprius sparnus įgiję“ (Jabl. rašt. I t. p. 72). Gerai žinome taip pat, kokią reikšmingą posūkį Kudirkos gyvenime padarė „Aušra“. Nuo susijaudinimo tebevirpan-tįsiai plunksna Kudirka 1893 m.

„Varpe“ rašė: „... gavau Nr. 1 „Aušros“. Žiūriu, pirmutiname puslapy stovi Basanavičius. „Pranašas, — pamaniau tada apie Basanavičių jau lietuviš-kai. Ėmiau vartyti skubiai „Aušrą“ ir... neprimenu jau visko, kas su manim paskui da-rėsi... pamenu, kad atsistočiau, nuleidau akis, nedrįsdamas pa-kelti akių į sieną mano kam-barelio... — rodos girdėjau Lietuvos balsą, sykiu kaltinan-tį, sykiu ir atleidžiantį: O, tu paklydėli, kur iškilo buvai? Paskui pasidarė man taip grau-du, kad apsikniaubęs ant sta-lo apsiverčiau. Gaila man bu-vo tų valandų, kurios nesugrę-žinamai išbrauktos tapo iš ma-no gyvenimo, kaip lietuvių, ir gėda, kad taip ilgai buvau ap-gailėtinu pagėdėliu... Po tam pripildė mano krūtinę rami, smagi šiluma ir, rodos, naujos pajėgos pradėjo rasti... Ro-dos, užaugau išsyk, ir tas pa-saulis jau man per ankštas... Pajutau save didžiu, galingu: pasijutau lietuvis esąs... Ta

valanda antrojo mano užgimi-mo perdaug svarbi yra mano gyvenime, kad galėčiau ją už-miršti. Negaliu taipogi užmirš-ti, ir nepripažinti, kad už tą va-landą esu kaltas Basanavi-čiui“.

Štai kur glūdi pagrindas tos pagarbos, kurią juto Basana-vičiui amžiai karta. Basanavičiui suėjus 70 metų amžiaus, J. Jablonskis tiesiog su pagarbū su-sižavėjimu jį minėjo „Sekmojo-ie dienoje“: „Dr. J. Basanavi-čiaus yra mums šiandien šven-tas vardas; tuo vardu praside-da naujosios Lietuvos atgiji-mas, jos rytas, su tuo vardu pi-nasi ir visas tolesnis mūsų gy-venimas. Dar neturime žmo-gaus daugiau už jį padariusio naujajai Lietuvai“ (rašta I, p. 229).

XX amžiaus pradžia — nau-jas etapas mūsų tautos gyve-nime. Tauta atbudo, ir atėjo ra-šaus kūrybinio darbo metas, nes visose gyvenimo srityse taip toli buvo atsilikta. Tai naujai gėdynei nepakako iš-toli siunčiamų, kad ir labai karštų raginimų. Reikėjo čia pat vietoje dirbti. — Basanavi-čius grįžta Lietuvon ir įsikuria Vilniuje, kur tuo metu spietėsi kultūrinis ir visuomeninis lietu-vių gyvenimas. Čia bevaikis našlys Basanavičius, vienuolio pasišventimu atsidėjęs mokslo ir viešajam darbui, lyg ir nebu-turi savo privataus gyvenimo. Betgi ne tik pirmojo aušrininko vardu, ne tik savo patriotiniu vėliu veikė Basanavičius lie-tuvių visuomenę. Jo orumas, jo amūs ir nepaprastai išlygintas būdas, deringas grupių tarpusa-vio ginčus, jo tolerancija ir mo-kėjimas nusilenkti daugumos sprendimui — visa tai kėlė visų srovių pagarbą jam. Anot. prof. Vaclo Biržiškos, 1905 m. Vilniaus seimas „tik Basanavi-čiaus asmens autoritetinumu ir galėjo po vienu stogu sujung-ti įvairių partijų ir krypčių žmo-nes“ (Liet. Encikl. II, p. 1435). Savo giliai demokratine dva-sia Basanavičius buvo šviesus tikro visuomeninko pavyzdys, turėjęs teigiamos įtakos mūsų bėbrėstajai tada visuomenei. Daug tolerančio visuomeni-ninko išminties parodė jis ir 1905 m. Didžiam Lietuvo

Seime. „Nors Vilniaus seimas nepriėmė Basanavičiaus pasiū-lytos darbo programos, o Basa-navičius ir nepritarė jo darbų krypčiai, bet nutarimus priėmė, nes „tautos nutarimus galima kritikuoti, bet negalima nepri-pažinti, kad ji žino, ko jai mūsų laike reikalingai pridėti“ (Vil-niaus žinios, 1905 Nr. 285). Kaip vienas pirmininkų, jis griežtai protestavo prieš seimo nutari-mų suklautojimą, nors tiems pa-pildymams, kurie prie nutari-mų be seimo sutikimo buvo pri-kerkti (apie persekiojimą lietu-vių Vilniaus vyskupijos bažny-čiose) jis visai pritarė (1918 Liet. Aids Dėl Didžiojo Seimo ir jo dokumentų)“, (ten pat).

Tuo savo orumu Basanavi-čius neginčijamai išliko mūsų visuomenės prieštakin. „... kaip „moralinis lietuvių presiden-tas“, jis stovėjo aukščiau už partijas ir visur buvo keliamas pirmon vieton, kai tuo ar kitu būdu reikėjo respektuoti lietu-vių tautai“ (ten pat).

Susikūrus nepriklausomai Lietuvos valstybei, Basanavi-čius liko lenkų užimame Vil-niuje. Tarytum sargybinis se-nojoje sostinėje. Jis nebegalėjo veikliai dalyvauti laisvosios Lie-tuvos gyvenime, ir jau retas naujosios kartos žmogus bega-vo arčiau susidurti su tauriu jo asmeniu. Betgi jo vardas amai-tol nebuvo užmirštas. Jis dargi sušvito nauja šviesa. Jis tapo simboliu tos romantiškai gra-žios mūsų gėdynės, kada švito atgimimo aušra, kada parody-ta tiek patriotinio idealizmo ko-voje už tautos prisikėlimą, ka-da Maironis ir kiti atbundan-čios tautos daininai užtraukė „naują giesmę“, kada pabudu-si tauta greitai brendė laisvam gyvenimui. Pagaliau ir Basa-navičiaus mirtis kaip tik vasa-rio 16 d. dar labiau paryškino simbolinę jo asmenybę.

Sutrauktai apibūdinant, gali-ma pasakyti, kad bundančiai Lietuvai Basanavičius buvo di-dysis žadintojas, atbudusiai — šviesus pavyzdys, prisikėlu-siai — garbingas simbolis. Že-miau pateikiame 3 ištraukas, būdingas tų trijų kartų pažiu-roms į Basanavičių, būtent: I. Jablonskio ir A. Smetonos straipsnelių ištraukas ir anoni-minį Basanavičiaus nekrologą iš „Židinio“.

1.

Gailiai sudejavo tėvų žemė nuo pirmųjų šūvių ir atidavė gy-vybę į savo vaikų rankas, kurie neraginami pradėjo rinktis dul-keis keliais ginti savo namų slenkščio.

Tą dieną mes stovėjome mokyklos kieme apimti baisaus ne-rimo. Šūvių trenksmas anapus upės jau drebino mūsų mažo bažnytkaimio langų stiklus, kurie virpėjo žemuoje, iš senatvės sueižėjusiose rėmuose. Visų mūsų širdys degė tuo pačiu ugniniu jausmu, kaip ir tų, kurie kietai sukandę dantis rikiavosi mokyklos kieme. Tai buvo pirmieji mūsų kareiviai, kurie rengėsi žygiui. Dar tą pačią dieną jie turėjo užimti tiltą per upę, kad priešas neįsiveržtų čia, kur linguojančių švendrių šlamėjime spindėjo nuo kalvos mediniai bažnytkaimio nameliai, aukštais langais mokykla ir senoji varpinė...

Jaunas, dar beužs karininkas, kurio apikaklėje spindėjo dvi metalinės žvaigždės, vaikščiojo tarp savo kareivių. Koks dide-lis ir galingas jis rodėsi tada mums! Koks mielas buvo jo akių degantis žvilgsnis, nes visi gerai žinojome, kad su savo vyras jis ejo uždeginti mūsų šventus paežerės takelius nuo svetimųjų sun-kios, švininės kojos.

Kai jie išėjo iš mokyklos kiemo, mes sekėme paskui juos ligi senos bažnytelės. Palinkusi varpinė buvo tyli ir kurti. Iš šven-toriaus žiūrėjo į kareivius senelis kunigas. Mes matėme, kaip jis iškėlė baltą, sudžiūvusią ranką ir laimino jų žingsnius dul-kėtame kelyje, begarsėmis lūpomis šnabždėdamas:

— O, tu žmonijos gėda, neteisybė! Tu nuolat ateini vogti svetimosios laimės, pati užspringdama krauju! Ne, ne, niekšing-asis žmogau! Nors tau daug kelių į apgavystę, bet tik vienas į Dievo kerštą ir pasmerkimą, kurio sulaukia visi...

Buvo jau pavakarė. Tylūs nameliai skendo prieblandoje, kurioje nieko nesigirdėjo — tik išeinančių mirti kareivių tvirti žingsniai ant verkančios žemės krūtinės...

Štai, už bažnytelės varpinės, kurią buvo jau kareiviai praėję, kelias sukosi pro kalvę, kildamas į siūbuojančius javų laukus. Iš kalvės išbėgo kalvis. Jo aukštai iškelta ranka buvo prakai-tuota, o juodais antakiais užgriuvusios akys svaidė juodus žaibus.

— Palaukit, — suriko jis. — Aš tuojau...

Jis įsmuko į ruktančią kalvę ir greit išbėgo, užsimitęs ant pečių švarką ir seną, surūdijusį šautuvą. Jo plati krūtinė pro atsegtus, suodinus marškinius galingai kilnojosi ir joje degė dabar nauja ugnis, daug skaisčiau ir karštesnė už senosios kal-vės žaizdą.

Jo sūnus, kuris buvo kartu su mumis, pribėgo prie tėvo.

— Tėte, ir aš, — tiesė rankas.

Kalvis abejingai nusišypsojo, bet greit užkabino jam ant pečių šautuvą.

— Gerai, eimel! — sausiai ištarė, grįžtelėjęs pasigriebė nuo žemės kūjį ir, užsimitęs ant pečių nužygiavo su kareiviais koja į koją, mušdamas sykiu tą patį likimo kelią. Tai buvo laisvės kelias, kuris juos visus dabar išvedė iš gimtųjų namų pastogės, kur buvo jų meilės ir laimės lopšys, prie kurio sena motina, var-go ir skausmų išvargota kaktą, sukdama ratelį, išmokė juos ne tik pirmuosius žingsnius žengti, bet įžiebė krūtinėje su pirmuoju širdies tvinkėjimu ir tą ryžtą ir meilę, neužgesinamą dabar nei vėtros, perkūnijos...

Kalvis su sūnumi ejo pats paskutinis. Iš jo veido tryško ne-nugalimas tvirtumas ir pasitikėjimas savimi.

— Sudiev, sudiev! — mosavome rankomis, kai jie tolo ir nyko vakarų šešėliuose už beržyno...

Kai atėjo naktis, kareiviai apsikasė prie tilto ir ramiai laukė priešo. Tik vienas kalvis susiraukęs visą laiką piktai murmėjo ir nerimo vietoje.

— Na, kalvi, ar tik namo grįžti nenori, kad toks susiraukęs, — užkalbino jį jaunas karininkas.

— Nesulaukimas! — suriko kalvis pašokdamas, — Grįžti namo? Nebent tik pasikarti. Nepažįsti dar kalvio... Bet, žiūrėk, pats matai, nė vieno kulkosvaidžio... O kad taip nors koki, po velniais, a? Ot kas mane siutina.

— O iš kur imsi, kalvi? Nėra... — atsakė karininkas. — Kad tokius nagus turėtum ir padarytum!

— Tai galvoji, kad kalvio nagai jau tokie niekam verti, — ištarė net pyktelėjęs. — O iš kur aš šautuvą gausiu? Sūnui savą-jį atidavęs, turėsiu gi sau verkimant kito įieškoti. Juk nėra atlie-kamo. Kaip kitaip... — ir jis žvalgėsi degančiomis akimis į aną upės pusę.

Karininkas jį suprato.

— Žinai pats, kalvi kuo tai kvepia... Jei būtum kareivis, mano galioje būtų tavę išleisti ar uždrausti. Bet dabar... — su-kando jis lūpas. — Nepatarčiau! Per mažą vilties...

— Nebijau! Nieko nebijau, — sušuko kalvis. — Šimts perkū-nų! Išstąsyti, va, šituo kūju visus, jei taip ant tikrųjų... O jei negrįžčiau, tegu sūnus atkeršija už tėvą... — ir kalvis dingo nakties tamsoje su savo kūju rankoje.

Raudona gaisro pašvaistė už alksnyvių vis labiau rauda, savo bangių šviesčiojimu plėsydama juodą nakties tolumą. Karts nuo karto ištroškę ugnies liežuviai, lyžtelėdavo dangaus viršų, tai vėl, netekę jėgų, suklubdavo šešėliuose tamsios gelmės,

kurioje skendo dabar pasaulis su savo ašarų ir kraujo klankais, iš kurių gerė galingieji savo laimė...

O kalvis ejo ir ejo vienas, žvėries jautrumu apžiūrėdamas kiekvieną krūmą. Staiga jis sustojo ir tarė:

— Tai laimikis! — ir atsargiai išlindo iš krūmų, kur, prie pa-miškes trobelės buvo priešo pirmųjų sargybų būstas. — kad taip kokią granatėlę turėčiau, — grabėsi jis tuščiose kišenėse.

Nieko nesuradęs, suspaudė rankose kūjį, net qžuolinis kotas sudejavo.

— Tai šitaip sargybą nešate, jūs snargliai, — keikėsi žiū-rėdamas į sulysusius, vos subrendusių vyrų veidus, kurie, užsi-gulę ant stalo, miegodami krikė. Nešvarus didelis stalas, ant kurio stovėjo žibalinė lempa, buvo sulaušytas degtine, o sudau-žytų bonkų stiklai prasizijo keksio tarp didelių, sugnaibytų duonos plutų. „Tučiuojau grįžti atgal ir pasikviesti tautos?“... — šovė kalviui mintis.

— Ne, — tarė jis. — Antrą kartą gali neatsikristi keptas ba-landis, jei dabar jo neparagausiu, kad duonos trūksta... — ir jis lapės žingsniais atsitraukė nuo lango, norėdamas apeiti tro-belę. Sausa šakelė traktelėjo po kojų. Kalvis stabtelėjo, įsimeigdamas akis į tamsą prie durų. Ten lyg kas sujudojo. Ne, re. Tik sunkus alsavimas plaukė nuo durų staktos, šnypstė ir švilpė miegančio nosis gilioje nakties tyloje. „Paskutinis tavo miegas“, pagalvojo kalvis, dar valandėlę deldamas. „Paskuti-nis, iš kurio daugiau nepabusi tu, nepažįstamasis žmogau“...

Kalvis iškėlė savo geležinį kūjį ir, sulaukęs kvėpavimų, žengė boisiais žingsniais prie durų. Bet staiga nepažįstamasis suju-dėjo. Gal būt mirties šaltį pajutusi jo širdis sudrebėjo. Jis pra-vėrė akis ir krūptelėjo, išvydęs netoli savęs baisy kalvio šešėlį.

— Kas čia? — šūktelėjo jis, instinktyviai pakeldamas ginklą.

Kalvis nesusvyravo nė minutės. Jo geležinė statula tik pasvi-ro truputį į priekį.

— Kas čia? — velnišku juoku nusikvatodamas pakartojo kalvis svetima kalba. — Generolas! Kas gi kitas? Ar tai mie-goti jums sargyboje, kalės vaikai! Ir dar degtinę gerti. Ne kar-čiamoj pas mergas, o fronte esate! Aš jau pusė valandos laukiu, kol atsibustei! Ir visur tas pats, — bjauriausiais žodžiais keik-damasis jis pamažu artėjo prie sargybinio. — Kiaulių ganyti, o ne su tokiais kareiviais kariauti. Į teismą! Kalėjimą... — slinko trijų baidisai keikdamasis ir tokiu rūšiu grūmojančiu balsu šauk-damas, kad tas, kuris stovėjo prie durų, vien nuo šitų žodžių atsiremė į sieną ir drebančiomis iš baimės rankomis nuleido ginklą.

(Bus daugiau)

Kauno vaizdas nuo Vytauto D. Kalno

„Ejo, baigęs amato amžiaus as-tuntoji dešimtis. Vienas kitas retas teliko to laiko mūsų inte-ligentas jau imdavo ir gatvėse kartais drąsiai lietuviškai šne-kėti. Bet lietuvių tarpe, aukš-tesniosiose gimnazijos klasėse, būdavo ir tokių mokinių, kurie su tėvais tik tylomis drįsdavo lietuviškai šnekėti, alkstėje; jaunučiui inteligentui kartais labai nedrąsu būdavo pasiro-dyti kitiems, kad jis iš kaimo yra kilęs ir dar to kaimo kalbą tesiverčia suėdamas su savo žmonėmis.“

Aukštesiose klasėse būvau drauge su V. Kudirka. Ir mudu to mūsų gyvenimo negerumus jau suprasdavoma — pasikal-bėdamu išrasdavoma, savos kalbos gėdėtis, tik sakydavoma, kad nereikėtų visur savo kalba ir verstis, kad tik pasiutėliai („szalency“, — kalbėdavovos savo tarpe apie tuos dalykus lenkiškai) galį svajoti apie lie-tuviškosios kalbos įsigalėjimą viešajame mūsų krašto gyveni-me, apie visokius savus to gy-venimo raštus, apie savą laik-raštį, apie savą literatūrą, apie savus Kraševskius, Mickevi-čius...

Po kiek laiko atsiskyrėva: jis į Varšuvą studentaut nuvažio-vo, aš — į Maskvą. ... Mask-voj po kiek laiko jau buvo gir-dėti, kad J. Basanavičius, buv-ęs Maskvos studentas, tada Bulgarijos gydytojas, ketinęs ir mūsų laikraštį išleisti užsie-nuose.

(Bus daugiau)

1950 m. pradžios balansas

(„Tėviškos Žiburių“ New Yorko korespondento)

Pasaulis vėl apgaubiamas netikrumo atmosferos. Nuolatiniams sovietų iššūkams ir jų laimėjimams pasaulį verčia budėti — kitaip jis seniai būtų sudribęs girtuoklio — išlepėlio miegui. Nauji „sukilėlių“ įsibrovimai Graikijon, „mažoji blokada“ Berlyne, komunistų inspiruotas sabotazas sutinkant Atlanto pakto ginklus, Prancūzijoje, tai vis špilkutės pasaulio taikai. Ir tai tęsis iki bus svajojama šituo būdu laimėti prieš Eurazijos ideologizmatą tyrinij.

Graikijos „maštininkų“ klausimas žada greitai išvirsti Juogslavijos problema. Sakyt — „nekask duobės kitam, nes pats įkrisi“. Savo laiku didžiausias graikų komunistinių banditų ramstis, Tito, yra tikras, jog pravarę Staliną prieš jį pradės ofensyvą. Vakariečiai netiki, kad ji būtų tiesioginė — armijos. Netgi, ne satelitų titulai nebusių naudojami. Banditai tarpusavyje tokių terminų nemėgsta. Likvidacija — parankiausia priemonė. Todėl — pilnu tempu rengiami sabotaziniai Al-banijoje ir Bulgarijoje. Iše sprog-dins Jugoslavijoje kasyklas, geležinkelius, tykos nudobti buvusį „Stalino liaudies didvyrį“ maršalą. Vakariečiai diplomatai iš Belgrado praneša, jog pats Tito mažai tekreipis dėmesio į tai — jie todėl spėja, kad Tito lengvai nuo komunistinių Maskvos sabotazinių gaudamas JAV pagalbą, atsi-kratysis.

Berlyno problema rišama su amerikiečių „ambicijos“ klausimu. Gen Tayloro, JAV komendanto pareiškimas... „dėl 600 kambarių, mums nepasirodo, o gauti rusų blokadą“, beveik iššaukęs anglų ir prancūzų komendantų širdies priepuolius ir demokratiškiau galvojančių vokiečių staigų nuotakį kriti-

mq, yra smerkiamas net pačių amerikiečių bei jų spaudos. Minėtas iššūkimas rusams davė puikią propagandos galimybę — „mes dabar vadovaujame politikai Vokietijoje“ — rašo rytų vokiečių oficiozai. O jų politika — perimti visą Vokietiją kovai prieš vakarus ir kuo greičiausiai išstumti JAV iš Berlyno. Siekdami to, jie laikinai net likvidavo Vokietijoje sovietiškos sistemos ramstį — koncentracijos stovyklas. Tačiau vietoje jų buvo įsteigta Saugumo ministerija „sekti vakariečių agentams“. Klatingas sovietų propagandos aparatas siekia įrodyti „US politikos kvailumą“ Berlyne, o vakarų Berlyno gyventojus įtikinti, kad jau laikas ieškoti kompromisų su komunistais, nes kitokių išieit-ties nėra. New Yorko spėjama, kad sovietų spaudimas bus tęsiamas tiek, kad amerikiečiai negalėtų vėl įjungti savo „oro tilto“, bet būtų pakankamas išvesti iš kamtybės subtilius vakariečius ir jų šalininkus vokiečius. JAV pasitarimas iš ten, yra neįsivaizduojamas. Vokiečiams ir iš vis europiečiams tai būtų svaiginantis smūgis. JAV „State Departmentas“ grasina kontrapriemonėmis — tačiau, jų svarbiausias oro tiltas amžiais irgi negalės tęstis. Gal dėl to Vak. vokiečiams jau leista steigti konsulatų pasulyje.

Suomija, pasaulio opinijoje tikra didvyrių žemė, — netiki-ma, kad ji nusilenktų sovietams ir dabartinio jų spaudimo pasėkoje. Stalino sunkus dėmesys vis labiau grįžta prie Irano. Šiais metais ten laukiama didelių sunkumų. O Austrijos klausimu, tik jau nebus jokio palengvėjimo iki „liaudies priešas“ Tito nebus pašalintas iš Jugoslavijos.

Bene Būtenas „Žiburiuose“ 1947 metais pranešavo: „su-stabdyti Europoje, sovietai tai-kysis į kitus kontinentus“. Taip ir buvo. Sukoncentravę pasau-lio dėmesį į Berlyną, tada pra-dėta blokada, čiulpdami JAV milijonines sumas jos palaui-mui, sovietai tyliai pradėjo ofensyvą Azijoje. Jos rezultatai — Kinija, didžiausioji Azijos ša-lis, nors bandanti per Mao pa-lurkštauti Maskvoje prieš Sta-lino aiškios reikalavimus, Vi-lšinsko buvo apibūdinta, kad jau „naše“ — mūsų. „Pravda“ jau reikalauja Tibeto išlaisvini-mo; Indokinija — trijų, keturių mėnesių klausimas. Neatrodė, kad jai gelbėti būtų imtasi ko-kių rimtesnių priemonių. Pran-cūzai perversai suprato, jog, no-rint sustabdyti komunizmo pli-timą Azijoje, svarbu duoti azi-jotams nepriklausomybę. To-dėl prancūzai turi pasitraukti iš Indokinijos, kuri jau seniai jiems duoda tik deficitą. Ameri-kiečiai raginami nešdintis iš Ja-ponijos, Britai betgi vargū duo-sis iškrąpštimis iš Hong-Kong-o ir Malajų, kurių nenorėdami prarasti, jie juk taip mieliai ir Mao pripažino. Ieškodami kom-promiso, jie Indijos premjerui Nehru patarė Kinijos atžvilgiu parodyti „rūpestingą draugišku-mą“, kad tuo būdu paskatintų ją pasitraukti nuo Maskvos ir suartėti su vakariečiais.

Amerika, nors ir labai nenorėdama, yra priversta ruošti neišvengiamam karui; perorga-nizuoja savo karinį aparatą taip, kad kiekvienu momentu būtų pasiruošęs smūgiui. Ameri-ko prezidento diktatūrinės galios nemaža dalis, dar buvo pasilikusi nuo praėjusio karo. Vyriausiam Ginkluotųjų Pajė-gų Štabui pasiūlius, Kongresas dabar svarsto įstatymo projek-tą, duoti prezidentui dar ir tei-sę paskelbti mobilizaciją prieš o-atakos arba galimo puolimo at-veju. Šitokią teisę, kaip ir teisę paskelbti karą, turėjo tik kon-gresas. Įstatymas galiojotų tik 3

metus. Nerimą sukėlė Ameri-ko spaudos pranešimai, kad rusai bando pasigaminti ne atominę ugnį, bet iškart vandenilio bombą. Tokiu atve-lu Amerika būtų pralenkta šio-dienos sensacija — Aliaskos gu-bernatorius Gruening beviltsi-kai šaukiasi dėmesio Aliaskai, kuri pagal jį, galinti būti kiek-vienu momentu užimta dviejų sovietų parašutintinkų divizių. Girdi, „o paskui jų iš ten leng-vai neiškrąpštysime“... Spėja-ma, kad šiuo metu Azijos vaka-rinį Pacifiką vizituoja štabų vir-šininkai šį reikalą taip pat ap-tarsią. Kad padėtis šventaisiais Metais nei kiek nepagerėjo, liu-dija ir visai dar nesenas John-dais, JAV krašto apsaugos mi-nisterio pranešimas: „pavojaus gali ateiti iš Eurazijos kiekvieno momentu“. Tad jis davęs įsa-kyką jau dabar įvesti oro sau-gumo zonos aplink svarbiausių ginklų įmones. Skubinama ir radaro tinklo statyba Amerikos šiaurėje.

— NEW YORK. — Garsiam smuikininkui Kreiseriui Fricui vasario 1 d. suėjo 75 m. am-žiaus. Patys garsiausi muzikai, sudarę minėjimo komitetą, su- rengę virtuzui New Yorko šau-čių balių.

XX amžiaus gėda

Amerikos Darbo Federacija AFL neseniai išleido svarbią ir įdomią knygą, liečiančią pri-verstinį darbą Sovietų Sąjun-goje. Joje atvaizduojamos visos šios darbo federacijos pās-tangos iškelti šių mūsų laikų vergystę į viešumą. Yra ten iš-spausdinta JT ūkinės bei so-cialinės komisijos protokolų ištraukos, liečiančios šį reikalą, parodymai liudininkų, buvusių

Athletic Club krepšininkai Toronto

Šio mėnesio 18 d., šeštadienį, 4.30 val. Westend YMCA pa-talpose įvyks krepšinio rungtynės tarp Brooklyn Athletic Club — „Vytis“. Brooklyn Athletic Club krepšinio komandą sudaro buv. Kemptono „Šarūnas“, Muencheno „Kovas“ ir ameri-kiečiai. Tai bus įdomi kova.

— Toronto miesto tarpklubi-nėse šachmatų pirmenybėse po įvykusių rungtynių šio mėn. 3 d. Central YMCA — „Vytis“ 0:6, „Vytis“ pirmąja. Dabarti-nis rezultatas: 9,5 : 2,5 „Vytis“.

— „Vytis“ futbolininkai pri-limti į Toronto miesto futbolo pirmenybes (senjorai ir jauniaji). Priėmimo ceremonijos pagal Kanados tradicijas įvyks šio mėn. 17-18 d.

Krepšininkai — mūsų pasididžiavimas

1949 m. sausio mėn. dėka penkių jaunųjų iniciatorių — Algio Šliogerio, Antano Šulco, Leono ir Antano Baziliauskų ir Vytauto Sakalausko ir — įsteig-ta Valencijos lietuvių krepšinio komanda. Tai pirmutinė ko-manda Venezueloje iš emig-rantų ir sudaryta iš lietuvių.

SPORTO ŽINIOS

Pradžią buvo sunki ir vargin-ga, nes visko reikėjo: ir alk-tes su krepšiais, ir kamuolio ir aprangos. Bet viskas buvo nugalėta. Vietinė sporto vado-vybė, sužinojusi apie susida-riusią lietuvių krepšinio koman-dą, ją pakvietė dalyvauti vyk-s-tančiam Estado Carabobo B klasės krepšinio turnyre dėl meisterio titulo.

Vasario 15 d., jie pirmą kartą su lietuviška trispalve ant krū-tinių, išėjo kovoti už Lietuvos garbę.

Turėjo būti žaidžiama su 3 B klasės komandomis: Escuela Normal, Viejitos ir Nichol Ko-la—pereitų metų B klasės meis-teris. Pastaroji paskutinėms rungtynėms neatvyko. Lietuviai nepralaimėjo nė vieny rungtynių, bendru krepšių santykiu 221:133, ir tapo B klasės meis-teriu.

Kovojo: A. Šliogeris — kap., A. Šulcas, A. Baziliauskas, L. Baziliauskas, A. Žalnierūnas, V. Lestūnas, V. Sakalauskas ir K. Stankevičius.

Lietuviai krepšininkai labai gražiai užsirekomendavo vieti-nių tarpe ir turi nemaža simpa-tijų Svarbiausia buvo žaidimų metu taktiškas sportinis man-

dagumas. Nerėkavo, nesibarė. Žaidė nors ir energingai, bet džentelmeniškai. Tas ypatingai patiko vietiniams sporto mėgė-jams. Priešingai, vietiniai, žai-dė tarsi galvų ir nervų netekę, žaidė žiauriai ir sportinio man-dagumo nežiūrėję. (Atleistina—pletiečiai). Aikštės teisėjai žy-miai palaikė vietinius. Norėta, kad žūt būtų lietuviai pralaimė-tų bent vienas rungtynes. Žai-džiant paskutines rungtynes „Viejitos“ dėjo ypatingas, bet negražas pastangas laimėti, pamaudodami boksą ir stumdy-nes. Krepšininkui Šulcui nuplėšė nuo krūtinės trispalvę, net su gabalu baltinių. Teisėjai į tai reagavo paprastu ginču. Bet visi kitaip pažiūrėjo spor-to reporteriai, ir rytojaus dien-os vietinė ir sostinės spauda puikiai atsiliepė apie lietuvių krepšininkus.

Lietuviams laimėjus turnyrą, kiekvienam žaidėjui buvo įteik-ta po gražų diplomą, o bendrai visai komandai ir komandos kapitonui Algiui Šliogerui po-taurę.

Komanda, be to, pakviesta įeiti į A klasės komandų skai-čių. K.

Is plataus pasaulio

XX amžiaus gėda

Amerikos Darbo Federacija AFL neseniai išleido svarbią ir įdomią knygą, liečiančią pri-verstinį darbą Sovietų Sąjun-goje. Joje atvaizduojamos visos šios darbo federacijos pās-tangos iškelti šių mūsų laikų vergystę į viešumą. Yra ten iš-spausdinta JT ūkinės bei so-cialinės komisijos protokolų ištraukos, liečiančios šį reikalą, parodymai liudininkų, buvusių

sovietų darbo stovyklose. Rusų SSFR „pataisomųjų darbų“ stovyklų statusas ir eilė kitų do-kumentų, liečiančių šį reikalą. Tai aiškus 20 amžiaus gėdos dokumentas.

Kova su religija

Gruodžio 31 d. Vengrijoje pa-sibaigė terminas dvasininkams prisiekti ištikimybę valdžiai. Prisiekusių taip maž, kad grei-čiausia tas terminas busis pra-tęstas. Atsakisusių prisiekti tiek daug, kad visus suimti ne-įmanoma. Termino pratęsimas būtų bandymas valdžiai išveng-ti kompromitacijos. Komunistų bandymas įbauginti dvasininkus kardinolo Mindsenty by-la, pasirodo, vainsų nedavė. Priešingai, ji katalikus suce-mentavo.

Čekoslovakijoje veidžia įsa-kė dvasininkams perduoti vi-sas metrikų knygas bei kitus dokumentus, kaip tai jau padar-ryta Lenkijoje. Episkopatas bet-gi įsakė klebonams to negary-ti. Episkopatas remiasi komu-nistų 1949 m. lapkričio 1 d. įsa-tymu, kur toks dalykas nenu-matytas.

Iš Šveicarijos pranešama, kad gauta žinių apie naują bol-ševikų instituciją Org-inform, skirtą kovai su religija. Jo prie-kyje stovįs buvęs pravoslavų vienuolis Vasilijus Gorolov, bu-vęs NKVD pulkininkas leitenan-tas. Jo agentai verbuojami daž-nusiai iš apstatų, išmestų įvairinėse seminarijos auklėti-nių, o jie ruošiami specialiose mokyklose, kur be marksizmo leninizmo mokomi ir katalikų bei protestantų teologijos. To-kių mokyklų esą Latvijoje, Uk-rainoje, Lenkijoje.

— BERLYNAS. — Greta blo-kados gresmės, Berlyne didelį nerimą kelia sklandę gandai, kad komunistai ruošiasi jėga užgrobti valdžią Berlyno vaka-rų sektoriuose. Pasak bolševi-kų informacijos šefo Eislerio, toje demonstracijoje dalyvau-sią net 500.000 žmonių. Ji, pa-ask socialistų vado Schuma-cher žinių, turinti įvykti gegu-žės 28 d. Vakarų sektoriaus val-džia pareiškė, kad puolimą su-tikti esanti pasiruošusi.

A. Bendortas.

— VAŠINGTONAS. — JAV

Aviacijos departamentas pa-skelbė, kad visi lėktuvai skrai-dą bent 100 mylių nuo atomi-nių gamybių centrų turi praneš-ti savo tvarkaraščius. Tuose ruožuose nuolat dežuruos karo naikintuvai ir gaudys nusikals-tančius lėktuvus. Tai yra prie-monės nuo galimų atominių už-puolių. Ateity tokios priemonės būsiančios išplėtos visam krašte.

— VARŠAVA. — Komunisti-

nė Lenkijos valdžia, norėdama užkirsti kelią vakarietiškomis idėjoms pasiekti Lenkiją, už-draudė įvežti anglišką spaudą iš užsienio. Tas pats įsakymas paskelbtas ir Čekoslovakijoje.

— VAŠINGTONAS. — JAV

Krašto saugumo ištekliai Rūmai (National Security Resources Board) išdirbo planą, pagal ku-rį karo atveju JAV automatiškai pradės veikti visų gaminių kon-trolė. Visa pramonė tuojas bus įjungta į kariuomenės aprūpini-mo planą, o privačių firmų už-sakymus galės vykdyti tik ta-da, kai bus viskuo aprūpinta kariuomenė bei karo reikalai.

— VIENA. — Gerai infor-

muoti sluoksniui praneša, kad Varšavoje netrukus bus suda-ryta visa eilė paradinių teismų. Pasiruošimai jau vykdomi. Vad-seimas prokuratūrai pareikala-vus jau panaikino neliečiamu-mo teises 3 savo narių: buv žė-mės ūkio viceministerio St. Ko-walewskio, buv. Liaudies partijos vado Pr. R. Kowalskio ir Liaudies partijos nario St. Wro-na Merskio.

— SOFIA. — Jau kuris lai-

kas pasigirdavo žinių, kad Bul-garijos premjeras yra patekęs Kremliaus nemalonėn. Esą, la-biausiai jis įžeidęs Kremlių at-sisakymams vykti į Stalino 70 m. sukaktuvių iškilmės. Tai jis padaręs protestuodamas prieš per daug jau aiškų rusų kišimąsi į Bulgarijos vidaus reika-lus. Dabar atėjusi žinia apie Kobarovo mirtį visur kelia kla-usimą ar tai natūrali mirtis. Ne-sakė pasaulis jo pirmakūno Dimitrovo mirties naturalumu, žės 28 d. Vakarų sektoriaus val-džia pareiškė, kad puolimą su-tikti esanti pasiruošusi.

Kviečių produkcija 1949 m.

1949 m. visame pasaulyje iš-auginia 6.185 milijonai bušelių kviečių. Šiaurės Amerikos kon-tinentas išaugino 1.511 mil. bu-šelius — 367 mil. buš. Kanada ir 1.000 mil. buš. JAV. Kaip ap-skaiciuojama 1949 m. kviečių derliaus Kanada galės ekspor-tuoti arba sandeliuoti 319 mil. bušelių.

Azija, be Rusijos, surinko 1.480 mil. buš., o Europos ūki-ninkai — 1.465 mil. buš.

Rusija, kuri kada tai kviečių pagaminavo daugiau kaip Šiaurės Amerika, 1949 m. su-rinko tik 1.1000 mil. bušelių.

Pietų Amerika surinko 275 mil. buš., nors ten yra dvigubai daugiau gyventojų kaip Kana-doje.

Australija surinko 195 mil. bušelių.

— VAŠINGTONAS. — Dar-

bininkų unija CIO įteikė sena-to užsienių komisijai specialų raportą, kuriame kaltinama SS SR dėl 11.000.000 žmonių kan-knimo vergų stovyklose. Ra-porte tarp kitko rašoma:

„Ir Hitleris ir Stalinas suor-ganizavo didžiulį aparatą iš-varvinimui žmonių kraujo dviem tikslais: kad veltui turė-tų žmogaus darbo jėgą ir kad sunkiu darbu nužudytų nepa-gaidaujamus žmones“.

— VARŠAVA. — Dabartine

Lenkija oficialiais duomenimis, turinti 23,9 mil. gyventojų. Iš Vokietijos prijungtose žemėse gyvenę 6 mil. Tame skaičiuje esąs 1 mil. senųjų vietos gyven-tojų ir 5 mil. naujai atsikrastę. Vokiečių buvę iškrastuota 2 mil. 76 tūkstančiai.

Kanados aukso produkcija

Kanados aukso kasyklose dirba 125.000 darbininkų. Per pirmą 7 pereinusių metų mėnesius jie iškase 29.289.000 uncijas gryno aukso. Užpraėjais metais per tą patį laikotarpį buvo iš-kasta 306.000 mažiau. Visų iš-kastų aukso nuperka valstybė. Iš jo sudaromas fondas, papil-dąs JAV dolerių trukumą arba juo apmokami užsakymai pre-kiu JAV. Prieš dolerio nuver-tinimą už 1 unciją gryno aukso valdžia mokojo \$35, o dabar moka \$38,50.

Kremliaus veikla Amerikoje

(Atkelta iš 2 psl.)

metinė algelė 10.000 dol. Šio buvusio Efraimo kontrolė yra ir eksportas į Kiniją. Buvo lai-kas, kada tautinė Kinijos vy-riausybė vargais negalais ga-vę pirkti Amerikoje benzino, municijos ir sunkvežimius. Šie dalykai buvo mirtinai reikalingi kinfams lemiamose kautynėse su raudonaisiais ir turėjo būti pristatyti labai skubiai. Deja, pono Lee dėka jie buvo pasius-ti tik po dešimt mėnesių ir bu-vo tiek naudingi, kiek šaukštas po pietu. Jais pasinaudojo ne Čang Kamšekas, bet drg. Mao Tsetungas. Tada sukruto, su-bruzdo daug kas prieš Mr. Lee. Senatoriai griežtai protestavo, kad toks vyras laikomas šioje svarbioje vietoje, bet tas ponas lig šiai dienai vadovauja Tol. Rytų prekybos skyriui ir nieko neboja.

Holywoode ir Broadwaye

[sistiprinę administracijoje, unijose, socialinėje veikloje, jie neapleido ir kultūrinio sričių. Ypačiai jiems parūpo ekranas ir scena. Raudonieji pradėjo atakuoti Holywoode ir Broad-wayo pamatus. Maskvai gud-riai remiant ir diriguojant, jiems pasisekė įsivirtinti šiose nepa-prasto svarbumo tvirtovėse, ku-rios tiek daug veikia viešosios nuomonės susidarymą ir žmo-nių moralę. Šiandien ištisia ei-lė žviesiausių Holywoode žvaigždžių yra „draugai“ arba ju karšti simpatikai. Kino teat-rų lankytojai gerai pažįsta kad ir šias garsenybes kaip Hum-phrey Boggart (naujausia jo fil-ma Tokyo Joe), Judy Hollyday, Fredrich March (film. Christo-

pher Columbus), Charles Chap-lin, Burt Lancaster (film. Rope of Sand), Gene Kelly (On the Town), Catherine Hepburn (Adams Rib) — visi jie ir daug kitų mažesniu žvaigždeliu švie-čia raudonai.

Kai Holywoode filma gema, tai ant Manhattano Broadway į išleidžiama su palaiminimu į platųjį pasaulį arba pasmer-kijama žūti. Čia ji skryninguo-jama ekrano kritiku. O tu skry-ninguotoju daugumas remti-niams primena (pagal spalvą) nelemtus 1945 m. skryningus. Dar daug blogiau yra scenos užkulisuose. Čia dirguoja rau-donieji, kurie sau nepatinka-mus sumala galingajame Equi-ty klube.

Šia proga neiškenčiu nesu-minėjęs ir iš priešingos srovės nors keliu vardu. Holywoode šalia anksčiau minėtųjų išsiten-ka ir į ekrano meno viršūnes iškilęs visas būrys pajėgiausių katalikų aktorius ir dainininkai. Nežiūrint raudonųjų daromų kliūčių, jie pasidarę garsiausi šios srities meno pasaulio var-dai. Tai: Bing Crosby, Loretta Young, Tyrone Power (pask. fil-ma Prince of Foxes), Frank Si-natra, Irena Dunne (I remem-ber Mama), Ann Blyth (Top on the Morning) ir eilė kitų.

Raudonosios mokyklos

Universitetų celėse buvo (ir yra) ruošiami komunistinis eli-tas infiltracijai, o plačiuju ma-siu vadams pagaminti yra įsteigta daug specialinių mo-kyklų. Bene didžiausia ir gar-siausia iš jų yra New Yorke Jeffersons School of Social Science. Tai aukštoji komunisti-

nė mokykla su 3000 studentu ir 68 profesoriais. Jos rektorium yra buvęs New Yorko univer-siteto profesorius Bradley, o vienas iš vadovaujančių direk-toriu yra prof. Selsam — bu-vęs Brooklyn College filosofijos profesorius. Senato sekretorium išrinktas Vandenberg Field — milijardieriaus Cornel. Vanden-bergo anūkas, stambus milijon-nierius. Jo namuose (23 W 26th St., N. Y. C.) turi savo štabu būstines visa eilė raudonųjų or-ganizacijų, kuriu vardai labai gražiai skamba. Pavz.: Ameri-can Committee for Protection of the Foreign Born, Veterans of Abraham Lincoln Brigade, Committee for Democratic Rights, Joint anti-Fascist Refu-gee Com., Democratic Women Association ir daug kitų.

Tokiu pat mokyklyu yra kiek-viename didmiestyje. Jos daž-nai mėgsta dangstyti Lincoln-o ar Jeffersono vardais. Šiose mo-kyklose paruošiami agitatoriai, unių veikėjai, labdaros organi-zacijų darbininkai ir kt. sričių specialistai. Mokslas einamas griežtai prisilaikant „Trumpojo kurso K(b) partijos istorijos“ ir Markso — Lenino — Stalino li-nijos.

Be šiu aiškios spalvos komu-nistinių mokyklų yra nemaža tokiu kurios nėra specialiai įkurtos komunistiniams tiks-lams, bet kuriose vyrauja mask-vinė dvasia ir komunistai turi susisukę patogias gužtas. Viena iš tokių yra didelė, plačiai žinoma aukštoji mokykla New Yorke. Tai New School for So-cial Research, kurioje profeso-riauja nemaža pasauliniu soc. mokslu garsenybiu, kaip indas Chandra Roy ir kiti. Šios mo-kyklos nereikia maišyti su New School of Social Work, kuri įei-

na į Columbijos universiteto su-dėtį ir neturi su angia nieko bendra.

Barometras krenta

Nors žinovu teigimu Jungtinė-se Amerikos Valstybėse esama apie 850.000 klusnių, drausmin-gų Kremliaus agentu ir apie 4,5 milijonu simpatikų, nors jie pajėgia leisti daug didelių lai-kraščių (pav., New York Daily Compass, Home Post), nors jie dar valdo kai kurias unijas, bet raudonoji žvaigždė čia blėsta. Jos šviesa labai buvo įauki ka-mo metu, kai bolševikinės pro-pagandos melams susidarė pa-lankiausios sąlygos, o prieš juos buvo nepatogu išeiti su tie-sa. Pro propagandos dūmus daug kas nematė tikrovės ir patikėjo. Dabar jau visai kas kita. Maskvos kraugeriu pla-nai pavergti visą pasaulį jau paaiškėjo. Lygiai pasidarė aiš-ki ju nešama barbarija ir skur-das bei vergija darbo žmo-nėms. Milijonai darbininku Vo-kietijoje, Austrijoje, Lenkijoje ir kitur anapus geležinės uždan-gos išsigydė nuo staliniškojo bolševizmo, kai patys patyrė kas jis yra tikrovė. Visa tai atsiliepia ir Amerikoje. Komu-nizmas jau čia nevilioja net nė vargingiausio bedarbio. Įeigu dar ir yra Jungt. Amerikos Val-tybėse apie 100.000 partijos na-rių ir daug daugiau nepartiniiu komunistu, tai tik dėlto, kad vieni iš jų yra papirkti, o kiti dar klaidinami. Iš kitos pusės nuolat čia stiprėja Kataliku Baž-niycios galybė, kuri savo teses žodžiu traukia raudonųjų me-lo tvirtoves ir iš viso vadovau-ja kovai su šia dvidešimtojo amžiaus bedieviškąja tironija.

A. Bendortas.

Winnipeg, Man.

KLB Apylinkės valdybos pranešimas

Savo pasėdyje B. Valdyba pareigomis pasiskirstė sekanti: pirm. J. Šmaizys, vicepirm. Stanaitis, sekr. J. Klimaitė, išd. V. Dargužas, darbo ir emigr. reik. Myk. Januška, kultūros ir švietimo reik. J. Račys ir Č. Ku-rauskas. Bendruomenės valdyba turėdama daugumos kolo-nijos gyventojų pasitikėjimą, yra pasirūšusi išplėsti kaip or-ganizacinį taip ir lietuviškos kul-tūros veikimą, reprezentuojant ir populiarinant lietuvių vardą kitataučių tarpe.

Yra gautas vietos YMCAos kvietimas dalyvauti Tautų festi-valyje, kuris įvyks balandžio mėn. Kvietimas priimtas ir po Vasario 16 d. minėjimo bus ruošiamasi šiam festivaliui. Tuo metu numatoma suruošti paro-dėlę.

Vasario 16 d. minėjimas įvyks sekmadienį vasario 19 d. Pamaldos St. Pauls College 11 val., o 7.30 val. vakare iškil-mingas posėdis su paskaita ir mešine dalimi lietuvių klubo patalpose. Kvietiti dalyvauti, kaip svečiai, latvių, estų, uk-rainiečių ir miesto valdybos atstovai. Visi tautiečiai taip pat kviečiami skaitlingai dalyvauti.

Sunkėjant darbo gavimo są-lygoms, B. valdyba pavedė p. Myk. Januška rūpintis lietuvių darbo reikalais. Todėl visi Win-nipeg lietuvių, sužinoję kur nors laisvą darbo vietą, prašo-mi kuo greičiau apie tai praneš-ti Myk. Januška, 137 Long-side St., tel. 36483, o neturintie-ji darbo, prašomi pas Myk. Ja-nušką kreiptis.

Tautietai, nepagailėk kelių centų ar poros minučių laiko pranešimui, tuo daug padėsi ki-tam broliui, o kai pats bedar-biu tapsi, — kitas padės Tau darbą rasti!

B. Vald. korespondentas.

— Į Romoje įvykstantį kato-likų žurnalų kongresą iš Win-nipeg išvyko kun. Raymond Duroher. Jis yra "The Ensing" vakarų Kanados laidos redak-torius ir "La Liberté et le Pa-triole" redaktoriaus pavaduoto-jas.

— Vaičaitis jau keli mėne-siai dirba buhalteriu vienoje draudimo įstaigoje Morden, Man. Kartais jis apsilanko Win-nipeg, kur kartu 3 kitais drau-gais, yra pirkęs namą.

— Jurgis Račys po apendicito operacijos vėl pradėjo dirbti toje pačioje darbovietėje.

— Vasario 5 d. Winnipeg lietuvių klubo susirinkime nu-tarta naujais nariais dipukų ne-priimti — 30 prieš 24. Šis nuta-rimas nėra paremtas klubo konstitucija. Dalis senųjų lietu-vių — Zavadskai, Urbonai, Pra-nevičius ir kiti — dėl to taip pat piktnasi.

— Lietuvių klubas už patal-pų nuomavimą repeticijomis ima po 3 dol. už vakarą. LB Wpg. skyriaus meno kolekty-vas besiruošdamas Vasario 16 d. šventės minėjimui naudoja-si St. Paulo kolegijos sale arba privačiais butais.

— Senas Winnipeg lietuvis Leonas Juška, ilgą laiką gulė-jęs ligoninėje, pasveiko ir da-bar jaučiasi labai gerai.

— Kz. Urbonas vis dar guli vienam Nursing Hom, nors jau-čiasi kiek geriau. Jis serga jau 9 mėn.

— Vasario 4 d. Edv. Galinis susituokė su Elfriede Grass — este.

— Vasario 5 d. bažnyčioje paskaityti pirmi užsakai Mari-jos Sprindytės su Vyt. Lepars-ku.

— Grupė naujų lietuvių ta-riasi atidaryti kepyklą.

Sudbury, Ont.

Šių metų sausio 29 d. KLSq-jungos Sudburio skyriaus vi-suotiniame narių susirinkime buvo išrinkta nauja skyriaus valdyba. Valdybą įteina: J. Vaičeliūnas — pirm., J. Beržins-kas — vicepirm., J. Dženkaitis — išd., E. Šlakaiytė — sekr., Z. Gasiūnas — kultūrinių reika-lų vadovas.

Į kontrolės komitiją išrinkta: R. Bagdonas, p. Kasperiūnas ir p. Gasiūnienė.

Vasario 16 d. paminėjimą rengia KLT skyrius. Kad tą die-ną nesuskaldyti lietuvių visuo-menės į dvi dalis, KLS skyrius nuo atskiro tos dienos minėji-mo atsisakė.

Sudburio lietuvių, kurie dar nėra užsisakę "TŽ", turi progos įsigyti juos atskirais egzemplio-riais kiekvieną sekmadienį po

lietuviškų pamaldų. Čia "TŽ" "parsiduoda" patys. Kiekvie-ir pasiima laikraštį be jokio ats-nas padeda ant stalo 10 centų kiro pardavėjo.

Sudburio lietuvių girdi, kad kitose lietuvių kolonijose persi-organizuojama į KLB, nors Cen-tro Organizacinis Komitetas sa-vo darbo dar nėra baigęs. Jel-gu tas komitetas savo darbą dar užtęs koki pusmetį, tai ir sudburiečiai gali persiorganizuoti į KLB ir be jo nurodymų. Daug kas teiraujasi, kodėl tas Organizacinis Komitetas per 8 mėnesius negalėjo reikalą su-tvarkyti.

— A. Lapienis ir p-lė Gričiū-tė sukūrė lietuvišką šeimos ži-din.

— K. Rimkevičius darbo me-tu buvo sužeistas ir paguldytas INCO ligoninėje. J. V.

IVAIRENYBES

Kada atsirado pavardės?

Pavardžių naudojimo papro-tis nėra taip jau senas. Gilioje senovėje jų nebuvo, žmonės te-turėjo vien vardus, prie kurių dažnai būdavo priekiriamas tėvo vardas. Viduramžiais pa-kilo individo vaidmuo, pagy-vėjo santykiavimas su tolimes-niais kraštais, tad išliko reika-las asmenis tiksliau apibudin-ti. Taip prie vardų atsiranda dar priedai, kurie palengva pa-sidaro paveldėjamosiomis pavar-dėmis. Bajorai riteriai dažniau-siai priekirgdavo prie vardo sa-vo centrinio dvaro vardą. Dėl to tai dabar prie bajoriškų pa-vardžių paprastai yra "von", "de" ir pan. Pirmosios paveldė-jamos pavardės aptinkamos nuo XII amž., o įstatymu vi-siems gyventojams įsakyta pa-vardes pasirinkti pirmiausia Bavarijoje — 1677 m.

Lietuvoje pavardės kilmin-gųjų tarpe atsiranda XV amž. Jos atsirado iš vardų. Pirmųjų pavardžių funkcijas ėjo apsi-krikštijusių pagoniškųjų vardai. Daugelis jų palikuonių prie sa-vo vardų varitojo ir tėvų ar se-nelių pagoniškųjų vardus. Pav., nuo Vytauto laikų dviejų brolių — Radvilos ir Astiko — kilo dvi vėliau labai pagarsė-jusios šeimos. Tačiau didžioji dauguma ir bajorų dar ilgai pa-vardžių nevaritojo, bet rašėsi sa-vo ir savo tėvo vardu. Kanceli-arinėje to meto slavų kalboje tėvo vardas buvo žymimas su galūne — vič. Tuo būdu atsir-a-do vėliau daugybė pavardžių su galūne — vičius. Tai nėra lenkiškos kilmės pavardės. Tai buvusios didžiosios Lietuvos kunigaikštijos rašto kalbos pa-daras (tipinga lenkiškų pavar-džių galūnė yra — ski, rodanti kilimo vietovę, kaip vokiečių priedelis "von"). Nuo tėvo var-

do yra kilusios ir grynai lietu-viškos (susidariusios gyvenime, bet ne raštuose) pavardės galū-nėmis — aitis, ūnas, ynas ir t. t. Žydai Lietuvoje be pavardžių išliko iki XIX a., kada buvo pri-versti jas pasirinkti caro val-džios įsakymu.

DU METODAI

Tai buvo karo metu. Vienoje kavinėje, Londone, padavėja atnešė klientui kavos puodu-ką ir paliejo keletą lašų ant lėkštelės...

— Atsiprašau!... — pasitei-sino padavėja. — Esu nepratu-si prie šio užsiėmimo. Prieš ka-rą namuose laikydavau dvi tar-naites...

Šis pasiteisinimas išsukė kli-jento veide šypsni. Padavėja, berods, buvo iš Lenkijos.

— o —

Tuo pačiu laiku, tūlame Lon-dono kariu klube, prie tualeto, sėdėjo senesnio amžiaus mote-rius — anglė. Ji padavinėjo ka-riams popierį, rankšluosčius, muilą...

1945 m. senoji anglė savo darbą apleido.

— Kaip? Kodėl? — susiinte-resavo jos pasitraukimu iš dar-bo klubo vadovybė.

— Nooo, Prancūzijoje jau yra tvarka... Turiu vilą Rivie-roje ir visuomet ten gyvenau. Važiuoju dabar į ten porai me-tu. Priklausio ir man poilsis... — patiškinio senoji anglė.

Pasirodė, kad senoji patar-nautoja buvo turtuolė. Jos tar-nyba minėtam klube — tebuvo tik laukimo laiko užpildymas ir, gal būt, šioks toks įnašas į "anglų karo vedimo pagelbė-jimą"...

Net tris metus niekas iš klu-bo vadovybės nežinojo, jog ju sargienė yra Rivieros vilos sa-vininkė ir milijonierė... Al.

Pas tabako fermerius vestuvėse

Pietų Ontario provincijoje pr-skutiniiais keliais metais išvys-tyta nauja ūkio šaka — taba-ko auginimas. Tai viena pel-ningiausių ūkio šakų šiuo me-tu. Užtat ir tabako farmos la-bai brangios. Apie 120 akrų su gerais trobesiais kainuoja iki 60.000 dol., kai gryn farmė apie 10-15.000 dol. Aplink Delhi, Simcoe, Vanessa, Tillsonburg, Otterville, Rodney išitos lietu-vių kolonijos turi tabako far-mas. Jose darbo gauna ir didė-lis skaičius tremtinių, nes dė-ka tabako fermerių, šimtai trem-tinių atvyko į Kanadą. Dabar šiose apylinkėse gyvena tur-tingiausi Kanados lietuviai. Ne vieno lietuvių fermerio turtas įkainuojamas jau šimtais tūks-

Delhi, Ont.

tančių, o kitų dešimtimis tūks-tančių dolerių. Eilę metų esant geram derliui baigia daugelis ir skolas išsimokėti. Delhi, Sim-coe, Tillsonburg ir didžiausi ho-teliai yra lietuvių rankose. Šiandien fermeriai lietuvių gy-vena gražiausiuose namuose su moderniais miesto įrengi-mais, brangiais baldais, kil-i-mais, važinėja brangiais pas-kutinio modelio automobiliais. O prieš 7 ar prieš 3-5 metus jie buvo tokie pat vargšai darbi-ninkai, grinatoriai, kaip dabar naujai atvažiuosieji.

Tabako farmose darbas yra labai sunkus. Šio ūkio šakoj aukščiausieji stovi belgai, pas-kui eina lietuviai. Gi angliško-sios tautos nuolat apleidžia ūkius ir eina į lengvesnius biz-nius.

Šiuo metu tabako fermeriai yra taip vadinami "bedarbiai", nes vienas derlius jau pardu-tas, o kitas prasidės tik pava-sarį.

Vieno tokio tabako fermerio Mr. Stanley Škuda, vasario 4 d. įvyko vestuvės su naujai at-važiuosia lietuvaite. Tai svei-kinimas reiškinys, kad senieji ateiviai nevedė svetimtaučius, o laukė ir svaiojo savo gyveni-mo draugę gauti lietuvaite. Su naują banga ateivių padūgė-jo ir lietuvačių skaičius. Prieš 20 metų vienai moteriai teko virš 10 vyrų. Todėl ir nenuosta-bų, kad iš senųjų lietuvių atei-vių yra didelis skaičius likę viengungiai.

Vestuvės įvyko Delhi lietuvių klubo patalpose. Salė buvo iš-puosta liet. ir anglų vėliavomis, ant sienų kabojo Britų kara-liaus paveikslas ir Lietuvos Vy-tis.

Stalai buvo nukrauti įvairia-siais valgiais ir gėrimais ir taip puikiai išpuošti, kad visi ste-bėjosi. (Paruošė žymi kulinarė delinė M.). Vestuvėse dalyva-vo apie 150 asmenų. Daugiaus-ia lietuvių tabako fermerių,

liet. biznierių, giminių, kaimy-nų, draugų iš visos pietų On-tario srities, Toronto ir kt.

Vestuvių puota vyko lietuviš-kais papročiais. Nuolat skam-bėjo salė gražiomis lietuviško-mis patriotinėmis dainomis. Ga-vosi vaizdas, kad vestuvės vyksta ūkininko kieme Lietu-voje.

Sveikinimo kalbas pasakė p. Julius Stradomskis, fermerių vardu, J. K. giminių vardu ir St. Repšys, tėviškes jaunystės draugų vardu.

Jaunavedžiams palinkėta laimingų ir vaisingų metų.

Vienas iš kalbėtojų pažymė-jo, kad lietuviai fermeriai yra pavyzdys gražaus sugyvenimo ir linkėjo, kad liktų tauriais lie-tuviais visą laiką, nesizavint jokiais didžiųjų tautų perša-momis klaidingomis apgaulin-gomis idėjomis. Nes didžiosios grobuoniškos tautos naikina mažąsias tautas, kaip liūtų nekaltus avinėlius.

Jaunavedžius ir svečius glo-bojo pp. Dumšai, Jul. Stradom-skiai, Mateliai, Šimučiai, Dadur-kos, Samai, Pranskevičiai, M. Bartulis ir kt. Kuriems svečiams neužteko nakvynės, tai paminė-tieji apnakvydino pas save.

Buvo gauta daugybė bran-gių dovanų.

Iš vestuvių susidariusi labai malonų vaizdą, ypač apie gra-žų sugyvenimą tarpe senųjų ateivių. Gaunasi vaizdas, kad visi už vieng, vienas už visus.

Per dvi dienas teko išskal-bėti su dešimtimis fermerių ir apie politiką. Jie žymiai pasikei-tė, daugelis nebenori nė girdė-ti apie raudonųjų garbinimą ir aukštąsias politikas. Jiems rū-pi tik išlaikyti sunkiai įgytą tur-tą. Jų klubas ruošia 16 vasa-rio Nepriklausomybės paskelbi-mo dienos minėjimą Delhi di-delėje salėje. Yra pakviesta iš tremtinių kalbėtojai ir koncer-tuoti operos solistė p. E. Karde-sia lietuvių tabako fermerių,

Dalyvis.

KIRPEJAI

JONAS JOTAUTAS ir ALBERTAS ŠIAUDINIS

932 Dundas St. W. Toronto, Ont.

— prieš lietuvių bažnyčią —

Kirpykla veikia kasdien nuo 9 val. ryto iki 7 val. vak. išskyrus pirmadienius. Telefonas: WA 9674

KAZYS ARDAVIČIUS

LIETUVIŠKA RUBU SIUVYKLA

Ivairius užsakymai atliekami pagal naujausias Euro-pos ir Kanados madas. Kainos prieinamos. 828 DUNDAS ST. WEST. TORONTO, Ont.

PETRAS KAIRYS

MESOS IR VISOKIU VALGOMU PRODUKTU

KRAUTUVE ir VALGYKLA

889 Dundas St. W. Toronto, Ont. — Tel. WA 0062 Visi mieli tautiečiai maloniai kviečiami atsilankyti. Puikus ir greitas patarnavimas

LIETUVIS LAIKRODININKAS

FRANK BOCHULIS

Taiso ir parduoda naujausius ivairiu rusių laikrodžius. Galima išgyti žiedu, Toronto suveniru; parduodamos ivai-rios auksinės ir sidabrinės prekes. Už darbą garantuoja. Kainos prieinamos. Atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro. 272½ QUEEN ST. W. TORONTO.

TAMSTOS PASAS

ar kitas dokumentas juk taip pat ne sąslavų krepšys, dėl to ne vistiek kokia, bet tik

LUNA foto studio FOTOGAFIJA

575 WELLINGTON ST. W. TORONTO TEL. PL 5717

NELEISKIME UŽGĘSTI
Lietuvių Kultūros Žiburiams!

KULTūros ZURNALO

AIDU PLATINIMO VAJUS

SAUSIO, VASARIO IR KOVO MENESIAIS

Kas siejojasi lietuviškąja kuryba, krikščioniškai — tauti-ne kultūra, tautos išlikimu ir Lietuvos laisve, — skaito, re-mia ir platina vienintelį pasaulio lietuvių mokslo, literatu-ros bei meno ir visuomeninio gyvenimo menesini žurnalą

AIDUS

Kultūros žurnalą AIDUS redaguoja reikacinis kolektyvas sudarytas iš žymiu lietuvių mokslininku, rašytoju ir kitu kul-turinininku. Vyr. redaktorius rašytojas Antanas Vaičiulaitis.

AIDU PRENUMERATOS KAINA METAMS:

JAV ir Pietu Amerikoje — \$5.00; Kanadoje — \$5.50; kituose kraštuose — \$6.00. Atskiras numeris JAV — 50 c., kitur — 55 c.

AIDU platintojams bus skiriamos dovanos
Visi i kultūros žurnalo AIDU platinimo talkai!

Tenelieka ne vieno lietuvių, kuris neskaitytu AIDU
Prenumeratas ir auksas siuskite sekantiu adresu:
AIDAL Kennebunk Port, Maine, U S A

LIETUVIŠKA VARTOTU BALDU KRAUTUVE

J. Dagot — Daujotas

Perka, parduoda ir taiso ivairius senus baldus, permuša minkštus baldus. Atlieka poliravimo ir išbaigimo darbus.

2190 DUNDAS ST. W. Toronto 3, Ont. Tel. LAkeside 2324

PRITYRĘS KVALIFIKUOTAS LIETUVIS LAIKRODININKAS

STINSON'S JEWELLERY

2186 DUNDAS ST. W. TORONTO

Taiso ir parduoda laikrodžius, žiedus ir visokias brange-nybes. — — Garantuotas darbas, prieinamos kainos.

Krautuve atidaryta kasdien iki 8 valandos vakaro.

AKIU SPECIALISTAS

L. LUNSKY, R.O.

Pritaiko akinius visiems akių defektams. Ištrina akių nervus, kurie dažnai suke-ليا galvos skaudėjimą ir nervingumą. Kalba slavų kalbomis. 470 College St. W. Toronto Tel. RA 3924

BR. BUKOWSKA, R. O.

AKIU SPECIALISTE

Tikrinu akis ir pritaikau akinius suaugusiems ir vaikams.

Priemimo valandos: kasdien nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak. Sekmadienais pagal susitarimą 55 St. John's Rd. W. Toronto. (kampas 94 Laws St.)

Tel. LYndhurst 0052

NAUJAS LAIKRODININKAS

Kazimieras Tutlis

Taiso vietinių ir vokiškų firmų laikrodžius. Dirbtuv. turi dalių vokiškiems laikrodžiams. Laikrodžiai taisomi grei-tai, gerai ir pigiai. Prašome kreiptis ir įsitikinti. Atidaryta kasdien nuo 5 — 8 val. p. p.

EUROPEAN WATCHMAKER

827 Queen St. W (priešais Claremont g-vę) Toronto. Tel. EL4521

Dantistas

Dr. Chas. OKUN

838 Dundas St. W. Toronto (kampas Euclid Ave). Priima vakarais pagal su-sitarimą. Tel. WA 9822.

Isijunkime į Nepriklausomybės šventės iškilmes

TORONTIEČIAI!

Lietuvos Nepriklausomybės viešas minėjimas prasideda iškilmingomis pamaldomis, kurios įvyksta šeštadienį, vasario mėn. 18 dieną, 11 val. Torontė katedroje — 200 Church Street: tarp Dundas ir Queen W., dalyvaujant J. Em. Toronto kardinolui, po pamaldų įvyksta bendra lietuvių eiseną prie žuvusiems Kanados kariams paminklo uždėti vainikai. Eisena eis Church ir Queen gatvėmis. Paminklas yra prie City Hall, Queen ir Bay gatvių kampe.

Mes einame į viešumą, tad kiekvieno lietuvių yra šventą pareigą dalyvauti visose, o ypač šeštadienio iškilmėse. Iš to, kaip ten pasirodysime, mus vertins kitų tautybių žmonės.

Katedra turi būti pilna! Jos buvo prašyta tik dėl to, kad savoji bažnytelė permaža. Visi taip pat dalyvausime ir kultūringai pasirodykime eisenoje ir prie paminklo! Atsiminkime, kad būsimе visų dėmesio centre!

Sekmadienį 14 val. visi į salę 1087 Queen ir Dovercourt gatvių kampas!

VASARIO 16 MINĖJIMO TVARKA

Vasario 16 d. 19 val. 30 min. — religinės muzikos koncertas Šv. Agnietės bažnyčioje — priešais lietuvių bažnyčią.

Vasario 18 d. 11 val. — iškilmingos pamaldos St. Michel katedroje, Church St. 200.

Po pamaldų — eiseną prie City Hall, kur uždedamas vainikas ant žuvusiems Kanados kariams paminklo. Eisena eis Church ir Queen gatvėmis.

Vasario 19 d. 14 val. — viešas Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimas lenkų salėje 1087 Queen - Dovercourt gatvių kampas.

LAIKINIS KLB KOMITETAS PASISKIRSTĖ PAREIGOMIS

Vasario 7 d. laikinasis Toronto Lietuvių Bendruomenės komitetas pasiskirstė pareigomis: pirmininkas K. Kalendra-KLT; I vicepir. Dr. J. Kaškelis — "Verslas"; II vicepir. J. R. Si-manavičius — KLS; sekretorius H. Stepaitis — skautai; kasininkas P. Preikšaitis — evang. reformat ir reikalų vedėjas J. Petrelis — SLA. Valdybos nariais liko: Butavičius — LAS, Novogrodskis — socialdemokr. ir Kralikauskas — KLT Kult. d-ja.

PRIMTI Į INŽINIERIŲ SAJUNGĄ

Torontė gyveną lietuvių inžinieriai, buvę DP, pp. Šližys, Kryževičius, Stankus ir Balsys šiomis dienomis buvo priimti tikraisiais nariais į Kanados, Ontario provincijos, Inžinierių Sąjungą. Pažymėtina, kad paminėtieji lietuvių inžinieriai čia Kanadoje dirba kiekvienas savo specialybėje.

Šioji žinia mus lietuvių gali tik džiuginti, nes iš jos sužinojome, kad Lietuvoje įgytasis mokslas įvertinamas ir šiame krašte.

Priimtiesiems į Inžinierių Sąjungą nariais linkėtina gražios sėkmės bedirbant pamėgtajam darbui nors ir ne savo gimtojo šalį.

FILMA

Sekantį sekmadienį, vasario 19 dieną, 8 val. vakare, parapijos salėje bus rodoma filmas "The Bells of St. Mary's". Filma yra sulaukusi didelio susidomėjimo.

KRIMINALINE AR CIVILINE BYLA?

MES SUTEIKIAME JUMS

TEISINĘ — KALBINĘ PAGALBĄ

Surandame geresnį darbą. Tarpininkaujame namus perkant ir pardudant. Parūpiname paskolą ir apdraudą. Atstovaujame įstaigose ir įmonėse. Sudarome dokumentus bei patvirtintus vertimus. Giname lietuvių interesus Kanadoje ir kitose kraštuose. Jums patarnavimus atlieka teisininkai ir kalbininkai, studijavę Š. Amerikos bei Europos universitetuose

JONAS JUŠKAITIS

108 St. George St., Toronto, Ont., Canada. Tel. K1 1494
Skrynia: 750 Dundas St. W., Toronto. Tel. WA 0006

Užsigavėkime lietuviškai!

vasario mėn. 21 d. 7 val. 30 min. vak. Italų St. Agnės parapijos salėje (prieš lietuvių bažnyčią) ruošiamas

UŽGAVENIŲ SPURGŲ BALIUS

Svečius linksmins puiki kapela. Šokių metu įdomūs pajavairinimai.

Užkandžiai ir kava nemokamai.

Įėjimas tik 75 cent.

Linksmintieji ir gaivinantieji gėrimai. Salėje bus įrengta užgavėniška pastogėlė.

L. K. Moterų S-gos-Toronto sk.

Tad iki pasimatymo vasario 21 d.

TL MENO MĖGĖJŲ GRUPĖ

Toronto Lietuvių Meno Mėgėjų grupė persitvarkė organizacinio vieneto pagrindais ir išsirikto tvarkomąjį organą — valdybą. Grupės susirinkime išrinkta: administratorium P. Petraitis, sekretorium — M. Paškevičiūtė - Vasilauskienė, ūkvedžiū — Br. Saplys.

Grupė nutarė iš visų "Sudrumstos Ramybės" pastatymų gautą pelną paskirti būsimų Toronto lietuvių namų statybos Fondui. Šio veikalo premjera buvo Torontė, grupė su juo gastroliavo Hamiltone. Numatoma ir daugiau gastrolių, tarp kitko ir į JAV.

Tolimesnėje savo veikloje grupė numato pastatyti K. Inčiūros "Vincas Kudirka" ir dar kai ką.

LANKĖSI PROF. KL. ŽALALIS

Pravažiudamas į JAV, Torontė lankėsi pranciškonas Tėvas Klemensas Žalalis. Penktadienio vakare svečias skaitė paskaitą aktualiais auklėjimo klausimais Lietuvos Katalikų Sąjungos Mergaičių sekcijai, sekmadienį bažnyčioje atlaikė sumą ir pasakė gražų pamokslą.

Tėvas Kl. Žalalis kuriam laikui išvyko į Vašingtono universiteto biblioteką rinkti medžiagos moksliniam darbui.

Išnuomojamas 1 kambarys

2 vyrams arba mergaitėms. 570 Dovercourt Rd., tel. LO 5238

Išnuomojamas kambarys ir virtuvė

vedusių porai be vaikų. Kreiptis po 6 val. vak. 35 Kenwood Ave. Toronto.

DAIL. A. DOCIAUS PASKAITA

Sausio 29 d. KS "Šviesa" surengė dailininko Alfonso Dociaus paskaitą. Prelegentas iš pradžių apibūdino skulptūros meną. Toliau jis kalbėjo apie proporcijų, ritmą ir išraišką skulptūroje, o palyginamą atskirų kraštų skulptūros meną, detaliau sustodamas prie Kanados skulptūros. Viskas buvo iliustruojama reprodukcijomis.

Paskaita sutraukė nemažą būrelį žmonių, kurie šventadieniškai nusiteikę jos išklusę, pabaigoje savo dėkingumą išreiškėdami šiltu plojimu.

Klausytojas.

LANKĖSI REDAKCIJOJE

Vasario 13 d. "TŽ" redakcijoje lankėsi lietuvių fermeriai iš Delhi, Ont.: p. C. Matelis su žmona, p. J. Stradomskis su žmona ir p. W. Bikus su žmona. Visi jie užsiprenumeravo laikraštį ir kiekvienas jį parėmė auka.

Ta proga buvo iškalbėta gyvais lietuvių fermerių gyvenimo klausimais ir aiškintasi dėl galimybių lietuviams kurtis žemės ūkyje.

VEDYBOS

Šeštadienį, vasario 11 d., Torontė, KLS Valdybos I sekretorius p. Mečys Norkus susituo-kė su p. Danute Krasauskaite iškilmėse dalyvavo KLS Valdybos nariai, abu Torontė lietuvių, p. Verikaitis su visu savo maloniuoju oktetu, solistai p. Ščepavičienė, p. Marijošius, p. Dvarionas ir daug draugų bei bičiulių. Vakarienės metu kalbėjo KLS CV-bos pirmininkas A. Rinkūnas, p. Motiejūnas ir jaunojo brolio p. V. Norkus.

ATIDARYTA NAUJA LIETUVIŠKA UŽKANDINĖ

YAREK'S DELIKATESSEN

1330 DUNDAS ST. W. Kampas Rusholme St. Tel. ME 9347
Maistas gaminamas lietuviškai iš aukščiausios kokybės ir šviežių produktų.

Mielus tautiečius kviečiame atsilankyti. Žemiausios kainos. Ateikite, pamatysite, įsitikinsite.

Atidaryta nuo 6 val. ryto iki 11 val. vakaro.

Kviečiami nuolatiniai valgytojai

U. A. CAGARAI

DIDELĖ GYVENIMO DRAMA

„BURTININKAS“

Tai gražiausia lenkiška filma. Čia viskas — meilė

Torontė tik vieną savaitę:

Vasario 20 ir 21 d., pirmadienį ir antradienį, salė — 62 Claremont
Vasario 22 ir 23 d., trečiadienį ir ketvirtadienį, salėje — 1087 Queen St. W.

Vasario 25 d., šeštadienį, salėje — 1032 Queen St. W.
Vasario 26 d., sekmadienį, New Torontė — 175 7th St. 3 val. p.p.
Vasario 26 d., sekmadienį, Torontė — 28 Heinzman St. 8 val. vak.
HAMILTONE: vasario 28 d., antradienį, Veteranų salėje 754 Barton E.

Pagarsinkite žinią apie šią gražią lenkišką filmą tarp visų suprantančių lenkiškai, įsitikite joms garsinamųjų lapelius, kurių galite gauti jūsų grosernėse.

Pradžia 8 val. vakare. — Įėjimas, kaip visada

Tolimesnės informacijos spaudoje ir per p. Szuvalskio radio.

IS MONTREALIO

KLB LOK POSĖDIS

Paskutiniame KLB LOKomito posėdyje buvo galutinai priimta instrukcija apylinkių laik. Organizaciniam komitetams sudaryti ir Kanados Liet. Bendruomenės nariams registruoti. Artimiausiu metu abi instrukcijos bus paskelbtos spaudoje.

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ

Šventei ruošti komitetą sudarė Kanados Liet. Bendruomenės Laikinasis Organizacinis komitetas iš šių asmenų:

Skautų atstovai — p. inž. Ignatonis ir p. Kemežytė, Kūrėjų — savamorių — p. Matulis, KLS-gos — L. Balzaras, KLTarybos — p. Tamošaitis Socialdemokratų — p. Leknickas.

Numatyta ši programa: I. Vasario 19 d. 11 val. pamaldos šv. Kazimiero lietuvių bažnyčioje. Šventei pritaikintą pamokslą pasakys kun. Kulbis, S. J. Pamaldų metu giesd. p. Piešinios vedamas vyrų oktetas ir solistė p. Birutė Žaganevičiūtė.

Čiūtė. Pamaldose dalyvauja visų lietuvių organizacijų vėliavos su palydais.

II. Pertraukoje tarp 12-16 val. lankoma Meno paroda YMCA patalpose, 183 St. Catherine E.

III. Minėjimas — koncertas įvyks 16 val., 1200 Bleury St. salėje.

Paskaitą skaitys dail. Tamošaitis. Minėjime — koncerte kviečiami dalyvauti šie artistai: J. Akstinas, K. Barauskas, A. Dikinis, E. Kardelienė, B. Žaganevičiūtė, J. Kvietytė, B. Vaitkūnaitė, B. Pukelevičiūtė, K. Vesselka. Be to, dalyvauja p. Piešinios vadovaujamas V. D. klubo mišrus choras ir p. Akstino vadovaujama tautinių šokių grupė.

Į šventę kviečiami vietos žymesnieji asmenys, bei pareigūnai, visuomenės atstovai, radiofonai, imigracijos įstaigos, Darbo įstaigos vadovai ir spaudos atstovai.

DAINUOS PER RADIO

Šv. Kazimiero parapijos choras vasario 19 d., sekmadienį, 8 val. vak. dainuos per radio iš stoties CKLP (1410).

Dėmesio Delhi

16 Vasario minėjimas

Social Welfare Club vasario mėn. 16 d. 7 val. 30 min. ruošia Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo šventės minėjimą. Minėjimas įvyks Vengrų svetainėje, Delhi mieste. Programoje pritaikyta paskaita, deklamacijos ir keletą šokių pašoks šokėjos.

Po programos šokiai, grojant geram orkestrui. Bufetas su minkštais ir kietais gėrimais.

Visi maloniai kviečiami atsilankyti.

Rengėdai.

PRANEŠIMAS

Ponas O-kai, iš Markham g-vės Torontė, pasiūlydęs vasario 11 d., prašau tuojau atvykti atsiskaityti. Terminas iki vasario 18 d. 10 val. d. Neatvykus iki minėto laiko, šis reikalas bus pavestas policijai ir teismui tvarkyti ir viešai paskelbta Tamstos pavardė spaudoje.

Kvietėjas Zė.

PADEKA

1949 m. lapkričio 24 d. vidurnaktį koks tai piktadaris padegė mūsų trobesius su tabaku ir su gyvuliais. Viskas žuvo ugnyje, nes pabudus iš miego jau nieko nebebuvo galima išgelbėti. Skaudu darosi ir kalbėti apie tai. Buvo virš 40.000 dol. nuostolių padaryta, o apdrauda maža — viso tik 19.000 dol. Sužinojęs mūsų nelaimę Tillsonburgo Lietuvių Ūkininkų klubas nutarė mus sušelpi ir padarė rinkliavą. Už jų aukas ir gerą širdį mes viešai tariame lietuvišką aciu.

Dar kartą dėkojame Mr. ir Mrs. J. Liutkevičiams, kurie labai daug mus atjautė nelaimėje, kiek galėdami padėjo įdėdami daug darbo ir trisus.

Teisingai ir mūsų patarlė sako, kad tik tada pažinsi draugus, kai ateis nelaimių diena.

Taip pat dėkojame Mr. ir Mrs. A. Grabstams ir Konstantui Viskantui, kurie taip pat mums pagelbėjo ir padėjo nelaimėje.

Lai Gerasis Dievas jems visiems atlygina už jų gerus darbus, ir už jų gerą širdį, o mes už tai tariame nuoširdų aciu.

Dėkojame taip pat mus sušelpusiems aukomis: Jonas Liutkevičius \$20, Tillsonburgo Liet. ūk. klubas — 15; po \$10: Zigmas Mikėnas, Vincas Tregys, St. Gurlkys; po \$5: A. Kisieliū, Stasys Augustinavičius, tėvas, A. Mažeika, I. Vasilūnas, A. Gindremas, Alec Stenat; po \$3: Jonas Januševičius, V. Gobis, J. Andraitis; po \$2: St. Augustinavičius, sūn., Mr. ir Mrs. Ab. Augustinavičius; po \$1: Vincas Ignaitis, Martynas Račys, Vytautas Narušis, Pranas Žilvytis, J. Jurėnas ir Antanas Masys.

Mr. ir Mrs. Benny Patkauskai.

PAIEŠKOJIMAS

Jonas Mickevičius, išemigravęs iš Diepholtz stovyklos į Kanadą 1949 m. birželio mėn., yra ieškomas brolio Kazio, gyv. 3720 W. 61 Pl., Chicago 29, Ill. U. S. A.

Kanados Lietuvių Sąjungos C. Valdybos I sekretorių p. MEČY NORKŲ ir p-lę DANUTĘ KRASAUSKAITĘ.

sukūrusius lietuvišką šeimą, nuoširdžiai sveikiname.

Kanados Lietuvių S-gos Centro Valdyba.

Mielą Toronto Ateitininkų Kuopos Pirmininką

PETRĄ BRAŽUKĄ ir idėjos sesę REGINĄ JAKIMAVIČIUTĘ.

sukūrusius naują lietuvišką šeimą židinį, sveikina ir daug laimės linki

Toronto Ateitininkai.

Sukūrusius ateitininkų šeimą,

p-lę REGINĄ JAKIMAVIČIUTĘ ir ateitininkų Centro Valdybos pirmininką p. PETRĄ BRAŽUKĄ, džiaugsmingai sveikiname.

Aukščiausias telaimina Jūsų bendrą ateit!

Buv. pinnebergiečiai idėjos draugai Hamiltone.

Panele MARYTĘ SPRINDYTĘ ir p. VYTAUTĄ LEPARSKĄ.

sukūrusius lietuvišką šeimą židinį Winnpege, nuoširdžiai sveikiname ir linkime saulėto gyvenimo.

Jamė ir Stasys Paketurai.

Seniausią Val d'Or įsikūrusius tautiečius,

p. p. DIDŽIOKUS.

jū 30 metų vedybinio gyvenimo sukakties proga, nuoširdžiai sveikiname ir linkime ilgiausių ir gražiausių metų.

Julius ir Elena Gipa ir Stasys Bakšys.

SVIEŽI RŪKYTI UNGURIAI IR SILKES

kasdien gaunamos Dundas St. lietuvių krautuvėse.

Prašau skambinti PL 2434.

SMOKED FISH PRODUCTS

12 Willison Square, Toronto.